

Цінуємо, Експериментуємо, Надихаємо,
Творимо, Розвиваємо

ЛЮТИЙ, 2023 р., №2 (5)

ОСВІТНІЙ ФОКУС

Електронне видання комунальної установи Хмельницької міської ради
«Центр професійного розвитку педагогічних працівників»

Давня народна мудрість каже: «Дорогу долає той, хто не стоїть на місці». Попри непрості умови воєнного стану, постійну емоційну напругу, педагоги не припиняють шукати шляхи удосконалення освітнього процесу. Вони навчають і навчаються самі. Адже саме зараз, як ніколи, потрібно підтримувати якість освітнього процесу.

Основна місія сучасного вчителя – бути готовим до застосування нових освітніх ідей, перебувати у постійному творчому пошуку, бути гнучким до змін, дізнаватися щось нове та ділитися власним досвідом.

У цьому випуску - матеріали з досвіду роботи педагогів закладів дошкільної та загальної середньої освіти Хмельницької міської територіальної громади щодо впровадження інноваційних методик та нетрадиційних форм роботи в освітній процес.

Маємо сподівання, що цей досвід стане у нагоді освітянам на шляху до підвищення якості освітнього процесу та надихне на створення власного освітнього контенту.

**Комунальна установа
Хмельницької міської ради
«Центр професійного
розвитку педагогічних
працівників»**

м. Хмельницький,
вул. Свободи, 2/1
+38 (097) 400-49-07
khmcenterteachers@gmail.com

Офіційний сайт ЦПРПП

<https://cprpp.khm.gov.ua/>

- ✓ Інформація про діяльність професійних спільнот педагогічних працівників
- ✓ Інформація про можливості професійного розвитку педагогів
- ✓ Методичний супровід
- ✓ Психологічна служба
- ✓ Реєстрація до професійних спільнот
- ✓ Замовлення консультацій

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Надія БЕРЕЗОВСЬКА,
вихователь Хмельницького закладу
дошкільної освіти №15 «Червона шапочка»
Хмельницької міської ради

В умовах новітніх технологій великого значення надається освіті як дієвому інструменту нового покоління. І такий інструмент потрібно правильно використовувати, формуючи в дитині бажання навчатися. Адже вже з дошкільного дитинства закладається критичне і творче мислення. Дитина – дошкільник - маленький дослідник, який з радістю та задоволенням відкриває для себе навколишній світ. Головне – не штовхати дитину до набуття знань, а зробити навчання цікавим, допомагаючи кожній дитині, поступово «підніматися сходами». Піднімаючись на щабель вище і вище, вона набуває все нових і нових знань. Тобто, кожний вихователь, працюючи з дитиною, здійснює особистісно орієнтований підхід у навчанні.

Велику роль у розумовому вихованні та розвитку інтелекту дошкільнят відіграє математика. Оскільки математика є серйозною і точною наукою, то перед нами, вихователями, повинно стояти завдання: зробити серйозне заняття цікавим з метою, щоб математика не стала для дитини недоступною, незрозумілою.

Навчання математики дітей дошкільного віку неможливе без використання дидактичних ігор. Адже гра займає головне місце в житті дитини. Це її основна діяльність. Граючись, дитина здобуває нових знань, умінь, навички, розвиває здібності, не здогадуючись про це. Цікаво те, що в грі дошкільнята діють так, як діяли б в реальних життєвих ситуаціях, природно долаючи труднощі.

Дидактична гра має чітку структуру, що вирізняє її з-поміж іншої діяльності. Основні структурні компоненти дидактичної гри:

- ігровий задум;
- правила;
- ігрові дії;
- пізнавальний зміст або дидактичне завдання;
- результат гри.

На відміну від ігор взагалі, дидактична гра має суттєву ознаку – наявність чітко визначеної мети навчання і відповідного їй педагогічного результату.

Ігровий задум найчастіше виступає у вигляді питання або загадки, що ніби проектує хід гри. Це надає грі пізнавального характеру, висуває до її учасників певні вимоги щодо знань.

Кожна дидактична гра має свої правила, що визначають порядок дій і поведінку дітей у процесі гри, сприяють створенню на занятті робочої атмосфери. Тому правила дидактичних ігор необхідно розробляти із урахування мети заняття та індивідуальних можливостей дошкільників. Це створює умови для проявів самостійності, наполегливості, розумової активності, виникнення в дітей почуття задоволення, успіху.

Крім того, правила гри виховують уміння керувати своєю поведінкою, узгоджувати та підпорядковувати її до вимог колективу.

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Суттєвими в дидактичній грі є дії, що регламентуються правилами гри, сприяють пізнавальній активності малюків, надають їм змогу виявити свої здібності, застосувати знання, вміння і навички для досягнення цілей гри.

Я, керуючи грою, спрямовую її в належне дидактичне русло, за необхідності активізую її хід, підтримую інтерес до гри, підбадьорюю.

Основою дидактичної гри є пізнавальний зміст, що полягає у засвоєнні тих знань і вмінь, які застосовуються під час розв'язання навчальної проблеми, поставленої грою.

Дидактична гра має певний результат – фінал, що надає їй завершеності. Він виступає перш за все у формі розв'язання поставленого навчального завдання і приносить дітям моральне і розумове задоволення. Для мене результат гри завжди є показником рівня досягнень дошкільників у засвоєнні та застосуванні знань.

Усі структурні елементи дидактичної гри пов'язані між собою, і відсутність основних з них руйнує гру. Без ігрового задуму, дій та правил, дидактична гра стає або неможливою взагалі, або втрачає свою специфічну форму, перетворюється на виконання вказівок, вправ тощо. Тому, готуючи дидактичну гру, я враховую рівень знань та вікові особливості дітей.

Усі дидактичні ігри я умовно поділяю на кілька груп:

1. Ігри з цифрами та числами.
2. Ігри з геометричними фігурами.
3. Ігри про величини предметів
4. Ігри на орієнтування в просторі.
5. Ігри - подорож у часі.
6. Ігри на логічне мислення.

У своїй роботі використовую безліч дидактичних ігор різного ступеня складності в залежності індивідуальних здібностей дітей.

Наприклад, граючись в такі ігри, як «Намісто для Сороки», «У кого скільки?», «Виправ помилку», «Числа-цифри», «Різдвяна ялинка», «Мишчин погрібець», «Заготовки на зиму», «Подорож кімнатою Віммельбух», «Сусіди», «Драбинки», «Склади по порядку», «Українська порівнялочка» та багато інших, діти навчаються вільно оперувати числами в межах десяти і супроводжувати словами свої дії.

Формуючи поняття про геометричні фігури, використовую такі ігри: «Геометричне лото», «Відшукай фігуру Віммельбух», «Жабки на листочках», «Куди ти, пташечко, летиш?», «Веселий автобус», «Розклади на дощечки» і т.д. Запам'ятати швидко дні тижня, назву місяців та їх послідовність допомагають навчальні ігри «Назви швидше», «Дні тижня», «Цілий рік», «12 місяців», «Мій день». Формуючи навички порівнювати предмети за величиною, використовую такі ігри: «Великі й маленькі», «Посади метелика на квітку», «Порівнялочки». Ігри «Вгорі, внизу, ліворуч, праворуч», «Де заховався Ведмедик?», «Ходилка ПОП ІТ», «Ліворуч – праворуч», «Далеко – близька» розвивають у дітей просторову орієнтацію.

Багато інших ігор я використовую у вільний час від занять з метою розвитку логічного мислення, уваги, пам'яті.

Таким чином, прищеплюючи дитині знання з математики в ігровій формі, ми, вихователі, навчаємо її виконувати різні дії, розвиваємо пам'ять, мислення, творчі здібності. У процесі гри діти засвоюють складні математичні поняття, вчать рахувати, писати, а в розвитку цих навичок дитині допомагають дорослі – педагоги та батьки.

В.О.Сухомлинський писав, що без гри немає і не може бути повноцінного розумового розвитку, порівнював гру з величезним світлим вікном, через яке в духовний світ дитини вливаються цілющий потік уявлень, поняття про навколишнє, з іскрою, яка запалює вогник допитливості.

Отже, враховуючи розвивальний потенціал дидактичних ігор, варто докласти зусиль, щоб гра була не епізодом, а проходила б крізь усе життя дитини. Бо гра – це є творчість, гра – це є праця, а праця – шлях дітей до пізнання світу.

Застосування дидактичних ігор підвищує ефективність педагогічного процесу, тому я рекомендую вихователям використовувати дидактичні ігри в процесі формування елементарних логіко-метематичних здібностей.

ВПЛИВ ВИКОРИСТАННЯ БЛОКІВ ДЬЕНЕША НА РОЗВИТОК ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА

Лілія ІЛЬЧИШИНА,
вихователь Хмельницького закладу
дошкільної освіти №28 «Пролісок»
Хмельницької міської ради

Сучасність вимагає від педагога пошуку нових форм навчання і виховання, які б сприяли особистісному зростанню дошкільника. Впровадження інноваційних технологій в освітній процес дає змогу легше засвоювати дітьми знання та вміння, визначені Державним стандартом дошкільної освіти, цікаво та змістовно вибудовувати освітню взаємодію дорослих і дітей. Однією з актуальних проблем сучасності є розвиток інтелектуально розвиненої особистості в цілому та розвиток логіко-математичних здібностей зокрема. Дитина з гарно розвиненим інтелектом, мисленням більш впевнена у собі, краще запам'ятовує матеріал, легше адаптується до всього нового. Дуже цікавими та ефективними для розвитку логічного мислення, для підготовки мислення до засвоєння математики є логічні блоки, розроблені З. Дьєнешем, які сприяють формуванню логіко - математичної компетентності дошкільника.

Суть його технології в тому, що математичні знання діти отримують, граючись. Завдання цієї технології - зробити математику більш близькою і зрозумілою, засвоювати складну науку за допомогою захоплюючих ігор. Найчастіше діти не здогадуються, наскільки складні концепції вони засвоюють в процесі цих ігор.

Граючи з блоками Дьєнеша, дитина виконує різноманітні предметні дії: групує за ознакою, за декількома ознаками, описує фігуру, викладає ряди за заданою схемою, створює аналог за картинкою та інше. Блоки відносяться до такого типу іграшок, з якими можна гратися не один рік шляхом ускладнення завдань. Кожне завдання має кілька рівнів складності, проходячи які малюк буде розвиватися. Логічні блоки Дьєнеша - це чудова система для розвитку не тільки логічного мислення, але й пізнавальних процесів. Це пам'ять, увага, сприйняття та уява. Мозок дитини ще до школи освоїть такі операції, як порівняння, аналіз, класифікація та узагальнення. Малюки в ігровій формі швидко засвоять кольори, форму, розмір, товщину.

Логічні блоки допомагають дитині опанувати розумові операції і дії, важливі як в плані передматематичної підготовки, так і з точки зору загального інтелектуального розвитку. Використовуючи блоки, можна закладати в свідомість малюків початки елементарної алгоритмічної культури

мислення, просторове орієнтування.

Починаючи роботу з блоками, діткам потрібно дати можливість самостійно з ними познайомитися. Кожна дитина може взяти в руку блок та самостійно дослідити його: форми, колір, розмір і товщину. У молодшій групі не звертаємо увагу малюка відразу на всі ці ознаки, просто називаємо їх.

Граючи з блоками, дітки молодшого дошкільного віку закріплюють назви геометричних фігур, колір і розмір фігур; вміння обстежувати їх за допомогою зору, дотику, руху; вміння порівнювати, прикладаючи одну до одної різні за величиною геометричні фігури; вміння оперувати поняттями «один» і «багато».

У середній групі завдання гри вже ускладнюються. Діти продовжують викладати фігури за зразком, але паралельно з цим вводяться правила гри. Малюкам цікавіше гратися, коли є якась мета, ціль. Від поданого зразка діти утворюють зовсім іншу множину фігур, моделюють певні об'єкти, об'єднані заданою ознакою (за кольором, формою, розміром чи протилежною ознакою).

Діти з задоволенням грають в різноманітні ігри з блоками. У дітей середнього дошкільного віку за допомогою технології формуються знання характерних ознак трикутника, прямокутника, круга, обстеження їх форми;

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

вміння знаходити в навколишніх предметах схожість за формою з геометричними фігурами; розуміння, що геометричні фігури можна використовувати як еталони для визначення форми предметів; вміння порівнювати предмети за товщиною; розвиток вміння виявляти та абстрагувати властивості фігур, аргументувати свій вибір, порівнювати предмети; розуміти слова «різні», «однакові».

Завдання з блоками Дьенеша для старших дошкільників ще більш ускладнені. Малюки оперують трьома множинами, розділеними на вісім частин. З легкістю працюють зі схемами, у яких інформацію закодовано за допомогою спеціальних знаків. Діти вчаться класифікувати та серіювати геометричні фігури за однією, двома, трьома ознаками; ділити множини і групувати за загальними ознаками; виявляти інтерес до логіко – математичної діяльності; знаходити свої шляхи розв'язання завдань; розмірковувати, обґрунтовувати і, в разі потреби, відстоювати правильність свого міркування; довільно відтворювати наявні знання, використовувати їх у різних життєвих ситуаціях.

Діти з захватом «працюють» кодувальниками, декодувальниками, створюють зображення різних предметів, «будують» будинки, мости,

«відвідують» кінотеатри, магазини, зустрічають гостей на заняттях, а ще дуже люблять гратися блоками Дьенеша під час самостійної ігрової діяльності, конструювання, вигадують власні сюжетно-рольові ігри.

Увесь комплекс ігрових дидактичних вправ з використанням блоків Дьенеша закріплює навички лічби, вміння визначати «сусідів» чисел, закріплює знання дітей про геометричні фігури, такі математичні поняття, як величина, товщина, колір.

Отже, використання блоків Дьенеша в роботі з дошкільниками сприяє всебічному розвитку особистості, в якій добре розвинене логічне мислення, пам'ять, увага, уява, сприйняття. Дитина вчиться порівнювати, класифікувати, аналізувати та узагальнювати. Все це сприяє розвитку вмінь здійснювати і логічні, і математичні операції, що забезпечує вдосконалення логіко - математичної компетентності дошкільнят. ■

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ МЕТОДИКИ «RORY'S STORY CUBES» В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ДОШКІЛЬНИКІВ

Валентина ДИДА,
вихователь Хмельницького закладу
дошкільної освіти №48 «Червона квіточка»
Хмельницької міської ради

*Не потрібно спускатися до рівня дитини,
потрібно піднятися до рівня її розвитку.*
В.О.Сухомлинський

У сучасних умовах трансформаційних змін актуальним стає переосмислення цілей і завдань освіти. Усе частіше дослідники наголошують на необхідності підготовки дошкільника до змінності сучасного життя, наполягають на розвитку його творчих і соціальних якостей, розвитку ключових, життєвих умінь. Головним завданням сучасної дошкільної освіти є формування і всебічний розвиток життєво - компетентної, ініціативної та творчої особистості дитини, тому Базовий компонент дошкільної освіти скеровує педагогів на цілісний підхід до формування дитячої

особистості, підготовку її до органічного, безболісного входження до соціуму, природного і предметного довкілля через освоєння основних видів життєдіяльності [1, с. 4].

Важливим чинником правильного розвитку й формування особистості в період дошкільного дитинства є своєчасне оволодіння мовленням. Від рівня розвитку мовлення дитини залежить рівень сформованості соціальних і пізнавальних мотивів, потреб та інтересів, знань, умінь і навичок, успішність забезпечення цілей її комунікації з

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

іншими учасниками взаємодії. Розуміння мовлення оточуючих і особисте активне мовлення. Водночас цей складний процес залежить від багатьох чинників: вікових та індивідуальних особливостей дитини, соціальної ситуації її розвитку, проектування розвивального комунікативно - мовленнєвого середовища.

Одне з важливих місць у цьому переліку належить педагогічним технологіям, які вихователь використовує в освітньому процесі з метою розвитку мовлення дошкільнят. Ефективність роботи з розвитку мовлення, як справедливо зазначає Алла Богуш, значною мірою залежить від вдало розробленої системи педагогічного впливу, педагогічних умінь і навичок вихователя, його мовлення як взірця для дітей [2, с. 2-3].

У наш час креативні вихователі постійно знаходяться в пошуках нових цікавих методів роботи з дітьми дошкільного віку. Класичний виклад матеріалу поступається місцем новим, сучасним методам, більш цікавим як для самих вихователів, так і для дошкільнят. Саме цим і пояснюється зростаюча у геометричній прогресії популярність метафоричних карт, мандалотерапії та інших методів арт-терапії.

Одним із сучасних інноваційних дидактичних нововведень є кубики історій «Rory's Story Cubes». Вони дозволяють поєднати творчо-пізнавальну діяльність учасників освітнього процесу і пошук нестандартних рішень, активізують креативне мислення і когнітивну гнучкість особистості.

Кубики історій «Rory's Story Cubes» - це сучасний освітній ігровий інструмент як для дітей, так і дорослих, метод проєктивного, метафоричного і символічного особистісного ресурсу для вирішення різноманітних освітніх завдань.

Кубики історій винайшов ірландський тренер з креативного мислення Rory O'Connor (м. Белфаст, Північна Ірландія). Ідея створення – використання кубиків як освітнього інструменту для розвитку креативності і навичок вирішення проблем. Автор запозичив технологію кубика Рубика, але з нанесенням на різні грані кубика певних зображень. Повертаючи кубик в різні сторони, можна створювати нову історію (Метакуб). Слід розпочинати зі слів «Одного разу» і продовжувати історію, відштовхуючись від зображення 1,2,3... і до 9.

Кубики вже багато століть залишаються однією з найпопулярніших дитячих іграшок у всьому світі. Беззаперечними перевагами кубиків «Rory's Story Cubes» вважають такі:

- Діти візуально можуть побачити та відчути, з чим вони працюють.
- Від дитини не вимагається точного переказу казки чи оповідання, вона сама – автор.

- Діти вчаться говорити не словами чи словосполученнями, а цілими реченнями. Тому ця методика допомагає формувати зв'язне мовлення.
- Окрім розповідей, з кубиками можна ще й гратися: будувати вежі, будинки, що так люблять діти.
- Кубики Рорі вчать дітей не просто слухати і переказувати, а ще й мислити, фантазувати, мріяти. Із розповіді дитини можна побачити, яка в неї уява, наскільки багатий словниковий запас та як швидко вона може реагувати на поставлену задачу.
- Кубики згуртовують дітей та вчать працювати в групах.

Помістіть кубики у «чарівний» мішечок чи капелюх. Кожна дитина витягує один кубик та обирає котресь із зображень на ньому для обговорення. Запропонуйте використати малюнок та асоціації, які він викликає, для відповіді на запитання. Наприклад: Яку казку нагадує намальоване на кубіку? Який чарівний предмет з тих, що в ній має бути, нагадує зображення? Як ти його хочеш використати? Де хотів би побувати, на чому?

Наприклад: «Сонячного дня взимку діти ліплять сніговика та катаються на санчатах».

Кубики історій будуть цікавими та результативними в роботі з дітьми зі всіма чотирма типами сприйняття інформації: візуалів, аудіалів, кінестетиків, дигіталів, бо на них можна побачити зображення, яке можна відчувати завдяки спеціальному способу нанесення, можна розповісти і послухати про зображене, і, нарешті, можна залучити логіку, бо зображене на кубиках є знаками. Ігри-вправи з кубиками історій враховують вікові та індивідуальні особливості вихованців, допомагають регулювати темп оволодіння мовленнєвими вміннями; сприяють

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

розвитку, збагаченню, якісному засвоєнню та активізації словника дитини, звукової культури, діалогічного та монологічного мовлення дитини; формують навички культури мовлення тощо. Окреслені характеристики кубиків історій дають підстави для їх використання вихователем як інноваційного методу під час практичної реалізації освітніх завдань розділу «Мовлення дитини».

Кубики історій Рорі О'Коннора поєднують у собі переваги класичних кубиків з авторськими ідеями – нанесення на грані певних малюнків-піктограм.

Існує багато наборів по три і дев'ять кубиків Рорі в кожному. Набори з 9 кубиків: Універсальні, «Дії (активності)», «Подорожі», «Фантазія»; набори з 3 кубиків: «Тварини», «Медицина», «Космос», «Кам'яний вік», «Казки», «Порятунок», «Спорт», «Середньовіччя» та інше. Усі види наборів можна використовувати як окремо, так і поєднуючи між собою.

Отже, кубики історій – сучасний освітній інструмент педагога з метою розвитку творчо - пізнавальної діяльності учасників освітнього процесу (актуалізація і розвиток психічних процесів: уваги, пам'яті, уяви, сприйняття, мислення); ключових компетентностей і життєвих навичок (комунікація і співпраця; пошук нестандартних рішень; креативність; згуртованість колективу; емоційний інтелект); як прийом методики навчання і елементу дидактики (знайомство із темою, актуалізація теми, вивчення, узагальнення і підсумки теми); створення історій (сторітеллінг) і вирішення освітніх завдань (мозковий штурм).

Який ефект?

Дитина відпрацьовує навички імпровізації та гнучкість мислення, коли поєднує обране зображення і свою відповідь. Окрім цього, індивідуальні відповіді допомагають дітям закріпити адекватну самооцінку. Адже дитину запитують, слухають та ставлять їй уточнювальні запитання. Також гра допомагає дітям подолати невпевненість у собі. Бо діти засвоюють матеріал через гру, у комфортний для них спосіб.

Передайте кубики дітям і запропонуйте по черзі кожному обрати те зображення, яке буде його власною відповіддю на запитання: «Що мені найбільше запам'яталося на прогулянці?», «Що сподобалося мені на занятті з фізичної культури?». Або просто: «Який у мене зараз настрій?». Дітям корисно розповідати історії. Через свою розповідь дитина вчиться правильно висловлювати свої думки і вибудовувати логічні ланцюги подій. А при використанні картинок в процесі уяви також розвивається асоціативне й логічне мислення. У кубиках історій дитина бачить просто цікаву гру і з задоволенням стає її учасником.

Придумування казок не тільки виховує, а й розвиває багато здібностей. Дитина вчиться мислити творчо й оригінально, знаходити нестандартні рішення завдань і продумувати дії на кілька кроків вперед. Складаючи

історії, дитина набуває здатності подумки діяти в уявних обставинах, що є основою будь-якої творчої професії: як артиста, так і бізнесмена. Таким чином, через гру дитина будує фундамент для успішного майбутнього. Більше того, саме юні фантазери створюють собі незвичайні мрії і, ставши дорослішими, стають «генераторами ідей» та новаторами.

Будь-яка картинка на «Кубиках історій» – це певний образ, причому в кожній людині він буде свій. Цей образ породжує думку, ідею, асоціацію, яку, у свою чергу, також можна виразити візуально – через малюнок. Тобто можна запропонувати розповісти історію малюнками на папері, а не тільки словами чи реченнями. До того ж це ще й захоплюючий процес. Більше того, в деяких випадках – це єдина можливість для дитини комфортно сприймати зовнішню інформацію та висловлювати власні думки.

Отже, кубики історій в руках творчого вихователя є не лише методом, а й запорукою зростання інтересу дитини до слова та повноцінного спілкування, розвитку мовлення та комунікативних здібностей вихованців.

Використані джерела:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: за ред. А. М. Богуш.- Київ: Видавництво МОН, 2012. – 26 с.
2. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / За ред. А. М. Богуш. – К.: Вища шк., 2007. – 542 с.
3. Як навчити дітей вирішувати проблеми за допомогою кубиків RORY'S STORY [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/yak-navchity-ditej-vyrishuvaty-problemyza-dopomogoyu-kubykiv-rory-s-story>.
4. Швень Я. Кубики історій «Rory's Story Cubes» як метод творчо-пізнавальної діяльності учасників освітнього процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/user/id184700/webinar>.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ STREAM-ОСВІТИ В РОБОТУ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Наталія БОНДАР,
вихователь Хмельницького закладу
дошкільної освіти №48 «Червона квіточка»
Хмельницької міської ради

Розвиток сучасних дітей вимагає від нас, педагогів, переосмислити зміст їх навчання. Ми прагнемо давати дітям не окремі знання з різних галузей, а спрямовувати їх на інтеграцію. Лише тоді в дошкільників буде формуватися цілісна картина світу, а самі вони зможуть застосовувати свої вміння та знання в житті.

У свою чергу, батьки також розмірковують над запитаннями: як виховати в дитині різні таланти. Щоб вона вмiла гарно танцювати, співати, мати художні здібності. Щоб втілити задумане, батьки віддають своїх дітей на різноманітні гуртки.

Але в сучасному світі більше користуються попитом такі професії, як дизайнери, конструктори, технологи, архітектори, інженери. Допомогти реалізувати задумане нам допомагає новий напрям освіти – STREAM. Усі складові STREAM мають спрямування на розвиток мислення, мовлення, дослідження світу, на формування особистості, оволодіння науковими знаннями та вміннями з метою формування культури інженерного мислення, навчання дитини використовувати знання у повсякденному житті.

STREAM – освіта має інтеграційний підхід до освіти, що передбачає формування у дітей вмінь та уявлень у галузях технологій, читання та письма, інженерії, мистецтва, природничих наук, математики; виховує культуру інженерного мислення та акцентує увагу на вивченні точних наук.

Виходячи з досвіду роботи, можна констатувати, що розвиток особистості дитини активно відбувається в повсякденному житті, де дитина має змогу отримати багатший емоційний і діяльнісний досвід. Тому, при впровадженні у роботу елементів STREAM – освіти, або стежинки у Всесвіт, важливим стало питання предметного наповнення розвивального середовища. Добір ігор та дидактичних засобів, матеріалів, передбачення їх багатофункціональності буде спонукати дітей до бажання самостійно гратись, розвивати логіку, мислення, сенсорні здібності, фантазію.

Тому почала систематично збагачувати та поповнювати навчальний та дидактичний матеріали, створювати картотеки дослідів, добирати вправи на розвиток вміння висувати гіпотези, систематизувати інтегровані заняття відповідно до вікових особливостей дітей, поновлювати та осучаснювати картотеки дидактичних ігор, також продумую різні

форми роботи з батьками вихованців, які допоможуть їм оволодіти новим інтеграційним підходом до розвитку, виховання й навчання дітей - дизайн - освітою.

Під час занять з логіко – математичного розвитку почала знайомити дітей із фракталами. Фрактали – математичні візерунки, нескінченно самоподібні геометричні фігури, складені з частин, кожна з яких повторює фігуру загалом або схожа на неї. Дітям дошкільного віку цікаво відкривати щось нове, цікаве та таємниче. Вивчаючи геометричні фігури, вони одночасно отримують знання про фрактали.

На заняттях пропоную своїм вихованцям різноманітні картинки, на яких зображені рослини, тварини або фігурки тварин. Під час розгляду діти намагаються відшукати геометричні фігури, які можуть бути там приховані, визначаючи, чим вони між собою можуть бути схожі і чим відрізняються. Також із задоволенням діти полюбляють викладати візерунки мозаїки, вітражів, а ще з більшим інтересом виготовляють сніжинки до свята та намагаються робити витинанки. Все це – також фрактали.

Під час прогулянок ми також намагаємося побачити якомога більше цікавого та нового. Наприклад, з дітьми ми натрапили на реп'яшки, які вони начепили собі на штани та з цікавістю почали їх розглядати. Під час бесіди з'ясували, що це - будяк – липучка. Людина запозичила ідею і створила застібку – липучку.

Навчатися у природи та разом з нею набагато цікавіше. На заняттях з ознайомлення з природним довкіллям звертаю увагу дітей на те, як можна скористатися підказками природи і відтворити те, що існує в світі рослин і тварин та застосовувати до своїх потреб.

Для більшого зацікавлення дітей у вивченні природи використовую різні дидактичні ігри, наукові історії, ігри – пошуки.

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Дидактична гра «Знайди пару»

Метою гри є: навчання аналізу та порівняння; вміння встановлювати логічні зв'язки та робити висновки; розвивати вміння знаходити спільне та відмінне в об'єктах живої природи і техніки. Дітям пропонується розглянути картки із зображенням об'єктів живої природи та технічними винаходами людини і знайти «пару» у відповідності, що від чого винайшли.

Також вправно діти вмють шукати тварин, що заховалися, через гру «Звірохованки». Метою гри є розвиток у дітей уваги.

Дитина від народження наділена потужним інстинктом пізнання, а заохотити її до діяльності, виявляється, не так уже і складно. Проведення дидактичних ігор з дошкільниками пробуджує їхнє бажання пізнавати навколишній світ та творити.

Ігрова діяльність – провідний вид діяльності дошкільника, а дитяче експериментування – провідний тип діяльності. Дитяче експериментування – діяльність, спрямована на пошук об'єктивної інформації про устрій світу шляхом самостійного практичного експериментування з об'єктами дослідження.

Експериментування та дослідження мають позитивний вплив на розвиток творчих здібностей дитини, емоційну сферу. Під час такої діяльності вони мають змогу отримати глибші знання про об'єкт, який вони досліджують. Під час експерименту у дитини активізуються розумові процеси, збагачується пам'ять,

розвивається мовлення, а в дітей старшого дошкільного віку, особливо під час опису побаченого, – формування узагальнення, оформлення висловів словом.

Впроваджуючи дитяче експериментування з вихованцями своєї групи, помітила, що воно покращує у дітей пізнавальні потреби, допомагає легше оволодіти методами наукового пізнання та формує їх уміння. Тому намагаюсь заохочувати дітей до прояву ініціативи у проведенні досліджень, отримувати від цього гарний настрій, емоції, задоволення.

А ще у своїй групі я створила STREAM – лабораторію. Головною її метою було створити сприятливі умови для підвищення впевненості дітей у власних можливостях, розвитку критичного мислення, навчання дітей працювати у колективі, викликати інтерес до занять з математики, фізики, хімії, біології, інженерії.

У STREAM – лабораторії для вихованців групи є фартушки, халати, нарукавники, окуляри, рукавички; посуд, різний за формою, величиною (прозорі та кольорові склянки, лійки); різні види матеріалів (гвинтики, гудзики, палички, соломинки, різні види тканини, папір, пластилін, цукор, сіль, каміння, дерев'яні колодочки); термометри, ваги, годинники, ліхтарики, люстерка, сита, лопатки, магніти, губки, дощечки, мікроскоп; ґрунт, пісок, шишки, насіння, глина...; харчові барвники; будівельні матеріали (дерев'яний конструктор, LEGO – конструктор, металевий конструктор, цеглинки, мозаїка); піпетки, пробірки, скельця для мікроскопу; засоби вимірювання; глобус; різноманітні речовини.

Також у групі створила «Музей насіння» та «Музей каміння». Їхньою метою є ознайомлення дітей з різними видами природних матеріалів. Діти з цікавістю досліджують їх, експериментують та дізнаються багато цікавого та нового. Увесь матеріал знаходиться у вільному доступі для вихованців. Вони висаджують насіння та спостерігають за ростом рослин, навчаються доглядати за ними. Проводять різні досліді з камінням.

Під час своєї пошуково – дослідницької діяльності діти дотримуються правил безпечної поведінки: використовують засоби захисту, окуляри, маски, рукавички, халати, фартушки; не штовхають один одного під час досліді; працюють охайно; нічого не беруть до рота; не торкаються під час досліді обличчя, очей; після роботи прибирають своє робоче місце; тримають руки чистими.

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Мої вихованці в захваті від своєї пошуково – дослідницької діяльності. Їм подобається відчувати себе дослідниками та експериментаторами. Вони експериментують не лише в садочку, а й вдома з батьками.

Співпраця з сім'єю – одне з першочергових завдань у закладах дошкільної освіти. Сучасне життя та вимоги часу спонукають до урізноманітнення та оновлення форм спільної роботи з батьками. Виходячи з практики, можна зауважити: жодні заходи не дадуть позитивних результатів, якщо до них не будуть залучені батьки, а поставленні завдання та проблеми не розв'яжуться без їхньої участі. Обравши шлях взаємодії з батьками, де і діти, і батьки є рівноправними учасниками освітнього процесу, організувала міні – гурток «Цікаві речі для малечі». У групі було облаштовано міні – лабораторію. Вона була створена для розвитку в дітей інтересу до дослідницької діяльності і формування наукового світогляду.

Завданням лабораторії є: розширення уявлень дітей про фізичні властивості предметів довкілля, та використання його людиною; знань про значущість води в житті людини; розвиток уявлень про фізичні явища, емоційно – ціннісне ставлення до довкілля;

знайомство дітей з властивостями ґрунту; формування досвіду виконання, правил техніки безпеки при проведенні експериментів.

Для участі в міні – лабораторії я попередньо провела анкетування для батьків «Здібна? Обдарована? Талановита?», метою якого було визначення природних задатків дітей. Також були запропоновані поради: «Як розвинути логіко – математичне мислення в колі сім'ї», «Як розвивати пізнавальну активність?», «Спостереження в природі».

Батьки постійно беруть участь у проведенні разом з дітками пошуково – дослідницької діяльності. Дорослі переконалися, що у дітей стали помітні зміни у розвитку логічного та критичного мислення, пізнавального інтересу, розширюється кругозір, інколи здивування, адже саме воно є першою сходинкою до активного зацікавленого пізнання світу, дослідження явищ та експериментування. З великим задоволенням батьки і діти виконують доручення та діляться своїм успіхом з іншими родинами та вихователями групи.

Головною перевагою використання саме цієї форми роботи з батьками є те, що батьки і діти разом взаємодіють, поповнюють та розширюють свої знання. Головна мета - поринути разом у цікавий та фантастичний світ, більше проводити часу разом з дітьми, отримувати радість та піднесений настрій від змістовного та корисного спілкування. Дитяче експериментування, дослідження, спостереження в природі активізує пізнавальний розвиток та закладає основи правильного ставлення до об'єктів природи й закладає основи інженерного мислення.

Список використаних джерел:

1. Беленька Ганна «Експериментально – дослідницька діяльність у природі: уточнюємо поняття, актуалізуємо завдання» // «Дошкільне виховання». - 2018. - №4. - 2с.
2. Крутії Катерина «Розвиток навичок критичного мислення у дошкільників» // «Дошкільне виховання». - 2021. - №11. - 3с.
3. Павлюченко Тетяна «Як мотивувати дітей до пізнання природи» // «Дошкільне виховання». - 2018. - №4. - 8с.
4. Стеценко Ірина «STREAM-освіта: математичне дослідження» // «Дошкільне виховання» 2018. - №4. - 13с.
5. Шалда Наталія «Проблемні запитання – імпульс для дослідження» // «Дошкільне виховання». - 2021. - №11. - 24 с. ■

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ

Антоніна ЯРМОЛЮК,
вихователь Хмельницького закладу
дошкільної освіти №3 «Світлячок»
Хмельницької міської ради

Серед проблем сучасності, що турбують людство, особливо виділяються екологічні. Увесь світ зіткнувся з глобальною екологічною кризою. Ця проблема потребує негайного вирішення. Тому важливим і актуальним сьогодні є такий напрямок роботи вихователя з дітьми дошкільного віку, як екологічне виховання.

Відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти, до кінця дошкільного віку у дитини має бути сформований природодоцільний світогляд, в основі якого – усвідомлення дитиною себе як частки природи, відчуття відповідальності за те, що відбувається навколо неї та внаслідок її дій у довкіллі.

Своїм завданням вбачаю те, щоб сформувати екологічне мислення та екологічну культуру кожної дитини, навчити жити за законами природи, виховати в кожній дитині почуття особистої відповідальності за все живе на Землі. Вихователю дітей дошкільного віку відкриваються для цього неабиякі можливості, бо саме в цьому віці у дітей закладаються підвалини інтелекту, структура мислення, а природна допитливість дошкільника та щирий інтерес до природного оточення створюють надзвичайно сприятливі умови для формування екологічної свідомості.

Для вирішення завдань екологічного виховання використовую у своїй роботі з дітьми різноманітні форми і методи. Для накопичення знань про особливості природи рідного краю, вміння знаходити взаємозв'язки в природі важливі **спостереження під час екскурсій, прогулянок**. Перед початком екскурсій, походів в природу повторюємо основні закони природи (не зривай квітку – вона зів'яне, не лови метелика – він загине, красу слід сприймати серцем, не ламай гілки дерев і кущів). Треба вчити дітей правил поведінки в природі і домагатись їх виконання, тому що формування екологічної свідомості – це не тільки знання норм і правил поведінки в природі, а й ставлення, що перетворює їх у внутрішнє надбання людини, робить їх регулятором поведінки.

Широко використовую **художнє слово** (вірші, казки, оповідання), народний фольклор (прислів'я, приказки, прикмети, легенди), твори В. Сухомлинського. Роль казки важко переоцінити, а екологічні казки цікаві, насамперед, новизною сюжету і введенням незвичайних персонажів. Завдяки цим казкам дітям у доступній формі можна розповісти про складні явища в природі, про відносини природи і людини. Особливе місце займають казки, придумані самими дітьми.

Ось приклад такої казки: *«Жив хлопчик Андрійко. Якось влітку він бігав по березі біля річки і любувався природою. Вистрибнула жабка, він її злякався і подумав: «Нікому вона не потрібна, ніякої користі від неї немає». Побачив Андрійко і чаплю, і комарів, які хотіли його вкусити. Хлопчик був допитливий. Він все думав, хто найважливіший в природі. З цим запитанням ввечері Андрійко і заснув. Приснилася йому Фея з чарівною паличкою, яка могла все перетворювати. Фея дала хлопчикові свою паличку. І він пішов на берег річки. Жаба сиділа з комаром на язичку і смакувала. Махнув паличкою – жаб не стало. І зразу налетіло багато комарів, а чаплі не мали що їсти, бо вони харчуються жабами. Ще раз махнув Андрійко паличкою - і жаби повернулися. «То, мабуть, комарі не потрібні, тільки кусаються», - і махнув ще раз паличкою. Не стало комарів. Жаби стали голосно квакати, бо були голодні. Махнув ще раз паличкою – з'явилися комарі. Тут Андрійко і прокинувся. Довго він ще лежав і думав: «Всі в природі важливі. Якщо не буде комарів – не буде що їсти жабам. Не буде жаб – не буде що їсти чаплям. У світі все взаємопов'язане».*

Діти охоче беруть участь у **пошуково-дослідницькій діяльності** (досліди з водою, повітрям).

Город на підвіконні сприяє розвитку допитливості й спостережливості в дітей, допомагає їм краще пізнати життя рослин, а також умови, необхідні для їх розвитку.

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Для формування у дошкільників екологічно свідомої поведінки та знайомства з навколишнім світом ефективним та результативним є *метод проектів*.

Наш екологічний проект «Ми вірні друзі природи», складався з чотирьох етапів реалізації відповідно до пір року (осінь, зима, весна, літо).

Одним із основних методів роботи з дітьми є **дидактичні ігри** з екологічного виховання.

Завдяки грі дитина вчиться виділяти ознаки явищ і предметів, узагальнювати, порівнювати їх і класифікувати. Діти засвоюють нову інформацію про довколишній світ, розвиваючи пам'ять і сприйняття, міркують про життя тварин і рослин, розвиваючи мислення і мовлення. Цікавим в роботі з дітьми є такий ігровий прийом, як отримання листів-скарг від жителів лісу, саду, городу. При отриманні такого листа діти замислюються над його змістом, обговорюють різні екологічні ситуації, вирішують, як можна допомогти тій чи іншій живій істоті, як потрібно берегти і охороняти природу.

Зі старшими дошкільниками результативним в екологічному вихованні є розв'язання **логічних завдань**:

1. Толя з мамою прийшли на річку купатися. «Дивись, мамо, як багато черепашок у воді! Можна, я пограюся з ними?» - запитав хлопчик. «Ні, не можна», - відповіла мама. Які це були черепашки? Чому мама не дозволила Толі погратися ними?

Відповідь. *Це не просто черепашки. Всередині живуть молюски. На березі вони загинуть, це не іграшки. Вони не можуть жити без води, вони корисні для річки, вони очищують воду.*

Розповідь вихователя. *В озерах і річках живуть перлівниці і беззубки. Вони дихають зябрами, як риби, і без води швидко гинуть. Перлівниці і беззубки корисні для*

водойм, оскільки пропускають через себе воду і очищують її. Тому до них потрібно ставитися обережно й не слід виймати їх з води.

2. «Давайте влаштуємо на балконі зимову пташину їдальню», - запропонувала Таня мамі. - Нехай пташки прилітають і підгодовуються». Почала Таня насипати в годівничку різне насіння, крихти. Синички й горобчики жваво снували біля неї, підживлюючись у короткий зимовий день. Якось дівчинка довго збиралась в дитячий садок і не поклала корм у годівничку. День був морозний, вітряний. Голодні і змерзлі пташки прилетіли до годівнички, але нічого там не знайшли. Наступного дня Таня насипала корм, але прилетіло вже менше синичок, горобців. Чому?

Відповідь. *Пташка, яка взимку не поїла хоч один день, може загинути. Зимовий день дуже короткий, і ті пташки, які вже звикли знаходити собі поживу у годівничці, не знали інших місць, де можна було б знайти її. Тому, якщо влаштовуєте годівничку, обов'язково кладіть корм щодня.*

3. У неділю я вирішила піти до озера. Переді мною по стежці йшли двоє хлопчиків. Раптом вони побачили у траві маленьке жабеня. «Візьмемо його до себе додому, бо воно заблукало», - сказав один хлопчик. «Не чіпай його, жабеня саме знайде дорогу», - мовив другий. Хто з хлопчиків був правий?

Відповідь. *Перший хлопчик був неправий, тому що жабеня не може жити в квартирі, у нього пересохне шкіра, й воно загине. Жаби можуть жити тільки у вологих місцях.*

4. У неділю Катя пішла з мамою на прогулянку до лісу. Там було дуже гарно: на галявинах цвіли квіти, співали пташки. Катя побачила великий красивий дзвіночок і, гукнувши мамі: «Дивися, яка гарна квітка! Я зірву її», - побігла туди. «Не чіпай дзвіночка, не рви його!», - сказала навздогін мама. Чому мама не дозволила Каті зірвати квітку?

Відповідь. *Дзвіночки – окраса лісу. Адже не тільки Катя з мамою приходять сюди. Інші люди також будуть милуватися квітами. До того ж у чашечках дзвіночків ховаються на ніч і в негоду малі комахки. Тож якщо зірвати квіти, комахи залишаться без домівки.*

Важливо також зауважити, що робота по формуванню екологічних компетентностей дошкільників буде особливо ефективною, якщо вона здійснюється у співпраці з сім'єю, створенням сприятливих умов для еколого-розвивального середовища в домашніх умовах. ■

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ НА ОСНОВІ ІДЕЙ ТА МЕТОДІВ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО

**Сніжана ГНАТЮК,
вихователь Хмельницького закладу
дошкільної освіти №57 «Перлінка»
Хмельницької міської ради**

*Прекрасного вчать природа і праця.
В. Сухомлинський*

Пізнання дітьми природи відбувається під час активної діяльності, коли вони оволодівають уміннями бережливого ставлення до її об'єктів, збереження та створення умов для її нормального співіснування.

Основу екологічної культури становлять елементарні знання про природу:

- ⇒ орієнтування у найближчому природному середовищі;
- ⇒ усвідомлення життєво необхідних потреб живих істот в умовах існування;
- ⇒ ознайомлення з елементарними відомостями про взаємозв'язки живої природи, значення її в житті людини.

Отже, вже з дошкільного віку дітям можна і необхідно прищеплювати любов до навколишнього середовища, вміння оберігати „зелених друзів” примножувати багатства. Ось чому на перший план виходить така галузь педагогіки, як екологічне виховання взагалі та дошкільників зокрема.

Перед педагогами стоїть завдання виховати підрастаюче покоління на традиціях гармонійного співіснування з природою, раціонального використання та відтворення її багатств, у психологічній готовності оберігати природні цінності. Щоб виховати у дітей гуманне ставлення до природи, важливі не лише знання, а й виховання гуманних почуттів, позитивного досвіду у спілкуванні з природою.

В.О.Сухомлинський наголошував на необхідності вводити малюка в навколишній світ природи так, щоб кожний день він відкривав в ньому для себе щось нове, щоб ріс дослідником, щоб кожен крок його був мандрівкою до живих джерел природи, облагороджував серце і загартовував волю.

Ефективність використання ідей Василя Олександровича Сухомлинського полягає у тому, що вони допомагають формувати естетичні, практичні, екологічні, пізнавальні і моральні цінності у дітей. Також його педагогічний досвід, методичні поради допомагають розширити уявлення дітей про явища неживої і живої природи, їх взаємозв'язки і взаємозалежності; вести спостереження краси і різноманітності природи рідного краю та виховання у дітей емоційно-дбайливого ставлення до природи.

Сутність ідей екологічного виховання В.О.Сухомлинський вбачав у систематичному, терплячому, постійно тривалому впливі на розум дитини з метою, щоб та усвідомила і відчула “себе як невід’ємну частину природи, здивувалася, навіть була вражена думкою, що людина до того часу сильна й могутня, поки вона вірний син матері-природи, що вміє берегти почуття вдячності за те, що вона живе; поки вона діяльна клітина організму, що називається природа”. З цього повинні починатися екологічна освіта і екологічне виховання підрастаючого покоління.

Формувати екологічну культуру особистості - означає виховувати таке ставлення до природи, що перетворює знання морально-етичних норм і правил на внутрішнє надбання людини, робить їх регулятором її поведінки.

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Не бездумне нашпиговування малюка екологічними знаннями, а формування емоційної сфери, розвиток естетичного почуття та любові до природи - основа екологічного виховання дошкільнят. Дитина повинна поринути у світ казки, міфу, рольової гри, побачити себе позитивним героєм і другом природи, що досягається через розвиток саме її естетичного відчуття.

Складовою екологічної культури є екологічний світогляд і екологічна етика. Екологічною етикою називається різновид етики, що звернений до екологічної проблематики та до розв'язання проблем, пов'язаних із негативним впливом на природу з боку людини. Істотною особливістю екологічної етики є установка на ідею цілісності або єдності зі світом природи, усвідомлення глибокого органічного зв'язку з природою.

Проблематика виховання екологічної свідомості стала найбільш актуальною саме в наш час, коли сучасна цивілізована людина дедалі більше втрачає зв'язок з природним середовищем, із природними способами свого життя.

Екологічна свідомість - глибоке, доведене до автоматизму розуміння нерозривного зв'язку людини з природою, залежності добробуту людей і цілісності та порівняльної незмінності природного середовища.

Провідна роль належить батькам і педагогам, вихователям. Саме вони мають подбати про створення оточення, в якому на особистому прикладі, демонструватимуть малечі правильне ставлення до явищ довкілля, разом будуть піклуватися про них.

Сім'я, родина дошкільний заклад - ті інститути, де розпочинається виховання в дитини поваги й любові до себе, оточення, світу природи, залучення її до спільної з дорослими екологічно доцільної діяльності.

Отже, не тільки кожна доросла людина, але й діти повинні захищати і примножувати природу, бути чуйними, дбайливими господарями землі. А завдання старших - прививати дітям любов до отчого краю, навколишнього середовища.

Сьогодні можна стверджувати: екологічне світорозуміння формується в процесі засвоєння екологічної культури суспільства, яка відображає досвід взаємодії людини і природи.

Дошкільне дитинство є найбільш сприятливим періодом формування почуттів, навичок природокористування. Перед дитячим садком та вихователями, які відіграють велику роль у прищепленні дітям почуття відповідальності за рідну природу, стоять важливі завдання екологічного виховання:

1. Засвоєння провідних ідей, основних понять та наукових завдань про основні екологічні фактори, оптимальний вплив людини на природу відповідно до її законів. Засвоєння дітьми системи знань про живу та неживу природу, які відображають основну залежність організмів від умов існування.

2. Розкрити дітям різнобічну цінність природи як джерела матеріальних та духовних сил суспільства. Засвоєння системи знань про значення рослин і тварин у природі та житті людини, досконалість природи.

3. Оволодіння дошкільниками знаннями, практичними вміннями та навичками раціонального природокористування (засвоєння правил поведінки в природі, вміння оцінювати стан навколишнього середовища, передбачати можливі наслідки дій, не допускати негативних впливів на природу).

4. Розвинути в дітей потреби в спілкуванні з природою, прагнення до якомога глибшого її пізнання. Активізувати знання та практичний досвід дітей у різних видах діяльності.

5. Активізувати діяльність дітей, спрямовану на поліпшення навколишнього природного середовища, включення у спільну з дорослими природоохоронну діяльність. Ознайомлення з перлинами народної мудрості про дбайливе ставлення людей до природи.

Підбірка літературних творів, спостережень та занять з екологічного виховання дітей дошкільного віку за творами В.Сухомлинського (укладач - С.Л.Гнатюк):

<https://docs.google.com/document/d/1g1SI-wGwLgztA1IK0U0-P4uemiuwka/edit>

Список використаних джерел:

1. Василь Сухомлинський - від пізнання дитини до створення освітньо-виховної системи: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 2 листопада 2018.
2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» /О.І.Білан, Л.М.Возна, О.Л.Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2022.
3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. ■

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК ЗОБРАЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Світлана НІКОЛЮК,
керівник гуртка «Кольорові долоньки»,
вихователь Хмельницького закладу дошкільної освіти №33 «Джерельце»
Хмельницької міської ради

Актуальність проблеми якості дошкільної освіти зростає щодня. Що прагнуть отримати від нас, педагогів, батьки? Більшість мам і тат очікують від закладу дошкільної освіти уважного індивідуального ставлення до дитини, поваги до батьківських прав, гідних умов у дитячих садках, розвитку інтересів і здібностей дитини, тобто якості та професіоналізму у всьому. Відтак дошкільна освіта повинна розглядатися, як найбільш значуща сходинка. Саме ця сходинка визначає вектор розвитку дитини в усі подальші роки.

Ми живемо в дивовижний і водночас складний час. Але саме зараз спостерігається поява різноманітних цікавих форм роботи з дітьми, нових яскравих педагогічних ідей, а саме нетрадиційних технік зображувальної діяльності (малювання, аплікація, ліплення): ляпкографія, малювання пальчиками, долонькою, манкою, виделкою, вušними паличками, ватними дисками, тичком, мильними бульбашками, зім'ятим папером, коктейльною трубочкою тощо, ниткографія, естамп (відбиток картоплю, яблуком, лимоном), аерографія (набрискування), резервування свічкою, монотипія, друкування природних форм, пухнаста аплікація (з серветок, ниток, ватних дисків, вušних паличок), ліплення з соленого тіста та багато інших нетрадиційних технік.

Дітям подобаються ті види діяльності, що дають їм матеріал для роздумів, можливість виявити ініціативу і самостійність, потребують розумового напруження, винахідливості та творчості. Саме тому я обрала нетрадиційні техніки.

Заняття з використанням нетрадиційних технік

- ✓ сприяють зняттю дитячих страхів;
- ✓ розвивають впевненість у своїх силах;
- ✓ розвивають просторове мислення;
- ✓ вчать дітей вільно висловлювати свій задум;
- ✓ спонукають дітей до творчих пошуків і рішень;

- ✓ вчать дітей працювати з різноманітним матеріалом;
- ✓ розвивають почуття композиції, ритму, колориту, кольоросприйняття; почуття фактурності і об'ємності;
- ✓ розвивають дрібну моторику рук;
- ✓ розвивають творчі здібності, уяву і політ фантазії;
- ✓ під час роботи діти отримують естетичне задоволення.

Найважливішим, на мою думку, є і власна творчість педагога, що виявляється в гнучкій зміні своєї позиції, обігравання будь-якої ситуації та відхилення від запланованого. На першому місці мають бути емоційний стан дитини, її внутрішнє емоційне благополуччя в групі однолітків і дорослих, які нею опікуються.

Тож пропоную вам зануритись у креативну атмосферу нетрадиційних технік і розглянути, як за допомогою них можна розвивати творчі здібності дошкільників.

Наприклад, під час малювання "Незвичайної сніжинки" за допомогою долоньки розвиваємо у дітей творчий потенціал, вміння створювати щось незвичне зі своїх відбитків долонь.

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Також ми з дітьми виконували колективну творчу роботу "Годівничка для птахів", де поєднали декілька нетрадиційних технік: «пухнасту» аплікацію, аплікацію різними крупами та квілінг.

Використання картонних втулок стало поштовхом для виконання неперевершених квітів у композиції "Айстри - осінні квіти".

Під час виконання колективної творчої роботи "Консервуємо яблука" розвивали вміння дітей робити відбиток половинкою яблука, а також і зв'язне мовлення дітей, оскільки напередодні грали в ігри "Опиши яблуко", "Впізнай на смак" тощо.

Ось так за допомогою нетрадиційних технік можна розвивати творчі здібності дітей дошкільного віку, і не тільки дошкільного. Я зробила це так, а ви можете спробувати по-своєму.

Найвільніше діти почуваються і розвиваються у грі, де найсприятливіша атмосфера для спілкування. Кожна з цих технік — це маленька гра. Їх використання дозволяє дітям відчувати себе розкутішими, сміливішими, розвиває уяву, дає повну свободу для самовираження. Зображувальна діяльність із застосуванням нетрадиційних матеріалів і технік сприяє розвитку у дитини дрібної моторики рук і тактильного сприйняття, уваги і посидючості, естетичного сприйняття, емоційної чуйності. ■

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНОГО МАЛЮВАННЯ

Лариса ЧЕРНЯВСЬКА,
вихователь Хмельницького закладу
дошкільної освіти №48 «Червона квіточка»
Хмельницької міської ради

Тільки народилася маленька дитина, а її «ворота пізнання» вже широко відчинені навстіж. І стрімким потоком кожна мить вносить інформацію про оточуючий світ. У перші роки життя дитина інтенсивно пізнає світ всіма органами відчуттів. Це сприйняття допомагає їй надійно зберегти в пам'яті інформацію про довкілля.

Тому великого значення у житті дорослої людини відіграє її дитинство, а саме, як її виховували та розвивали батьки. Якщо розглядати саме творчий розвиток дитини, то актуальним напрямком та проблемним питанням є зображувальна діяльність. Вона має великі можливості для естетичного і творчого розвитку маленької особистості, тому заняття з малювання у дитячому садку повинні стати зустріччю з прекрасним: з природою, з людиною, зі світом мистецтва. Для того, щоб діти відчули красу, необхідно перетворювати заняття в любовання і залучати до цього усі органи чуття.

Зображувальна діяльність відіграє велике значення для всебічного розвитку особистості. У процесі створення зображення у дитини формується спостережливість, естетичне сприйняття, художній смак, творчі здібності. Під час зображувальної діяльності вона має можливості доступними засобами виразити свій емоційний стан, своє ставлення до навколишнього світу. Вчиться самостійно створювати прекрасне, помічати його в повсякденному житті, у творах мистецтва.

Проблема розвитку творчих здібностей займає важливе місце у педагогічній науці, а саме шляхом використання нетрадиційних методів малювання. Звичайне малювання часто лякає більшість дітей, тому що деякі мають погано або слабо розвинені навички зображувальної діяльності. У них недостатньо уміло розвинені координаційні рухи. Діти переживають, що у них нічого не вийде або вийде погано, не чітко. А також більшість малят не зацікавлені творчістю, весь вільний час вони проводять з телефонами, планшетами та іншими гаджетами. Батьки часто вважають малювання звичайною формою зайнятості дітей і тому не звертають уваги на їхній творчий розвиток та не привчають до творчості. Дуже часто батьки не цікавляться дитячими малюнками, які дитина створила вдома або на заняттях у дитсадках. І дарма,

адже дитячий малюнок може багато чого розповісти про дитину, про її психологічний стан, про сімейні відносини, про сприйняття її в колективі та багато чого іншого.

Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами нетрадиційного малювання зумовлений сучасними освітніми вимогами до формування самодостатньої особистості в освітньому просторі Нової української школи, що передбачає удосконалення системи педагогічної взаємодії дорослого з дитиною, в основі якої знаходиться розвиток емоційної сфери, а також передбачає ставлення та розвиток особистості, здатної власними силами бути успішною у різних видах діяльності.

Старший дошкільний вік – це той період, коли образотворча діяльність може стати і найчастіше є стійким захопленням не тільки «особливо обдарованих», але й усіх дітей.

Малювання нетрадиційними техніками - цікава діяльність, яка дивує і захоплює дошкільнят. Нетрадиційні техніки малювання є чудовим засобом створення маленьких шедеврів.

Доведено практикою, що в процесі альтернативного малювання забезпечується всебічне виховання дошкільників: сенсорне, трудове, розумове, естетичне, моральне. Діти стають більш самостійними, впевненими у своїх силах. Вони мають можливість поспілкуватися з красою довкілля, насолодитись дивами очима, висловити своє враження від побаченого на аркуші паперу. Такі техніки дають змогу кожній дитині створити в малюнку щось нове, оригінальне, можливість поміркувати, поспробувати, експериментувати, самовиражатися, дають змогу відійти від стереотипів, надають максимум свободи при створенні малюнка.

Звичайно ж нетрадиційне малювання – це робота не одного дня, а наполеглива праця, яка приносить дітям радість, а мені, як вихователю, гордість за успіхи своїх вихованців. Тому на своїх заняттях намагаюсь не лише вчасно помітити, а й розкрити талант дитини якомога раніше, дати можливість проявляти свій талант на практиці в реальному житті. Для цього організую спілкування з дітьми на занятті таким чином, щоб

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

кожен радів своїм досягненням у малюванні, успіхам спільної групової творчості. Малювання з використанням нетрадиційних технік зображення не стомлює дошкільнят, у них зберігається висока активність, працездатність протягом усього часу, відведеного на виконання завдання.

Існує багато технік нетрадиційного малювання. Кожна з цих технік – це маленька гра. Основна мета – розвивати у дітей мовлення, уяву, образне мислення, бажання практично діяти і відчувати почуття задоволення від власної роботи. За допомогою нетрадиційних технік діти створюють свої маленькі шедеври. Наприклад, якщо ми візьмемо **малювання відбитками ступні ніжки**, - ця техніка допомагає дитині відчути свободу творчості, дає взаємодію з образотворчим матеріалом (з фарбою) без пензлика. Малюючи ступнею, дитина отримує незвичайну чуттєву насолоду при тактильних контактах з фарбою. А ось **малювання мильними бульбашками** розвиває фантазію у дітей, тренує легені, благотворно позначається на розвитку плавності мовного дихання, розвиває нестандартне рішення, будить уяву.

Техніка «фронтаж» приваблює дітей процесом затушовування аркуша паперу простим олівцем, вгадування того предмета, який лежить під ним, розглядаючи відбиті контури предмета. Цікава техніка – **малювання по м'ятому папері**, яка дозволяє створювати свої малюнки у вигляді «стародавніх картин». Ще одні з технік – **малювання м'ятим папером та малювання повітряною кулькою** - дають простір для фантазії і свободу маленьким ручкам. Цікавим є навіть процес підготовки до самого заняття. Паперові грудочки, якими діти будуть малювати, вони можуть з задоволенням нам'яти самі, а також надути кульки.

Не менш цікавою є техніка **кляксографія**. Вона допомагає дітям перетворити плями в реальні або фантастичні образи. **Ниткографія** – це техніка малювання нитками. У цій техніці контури зображення утворюються після приклеювання ниток. Простою та захоплюючою є техніка **малювання по харчовій плівці**. Під час такого малювання діти стають чарівниками, створюють свою незвичну фарбу за допомогою пінки

для гоління та харчових барвників. Можна використовувати з дітьми техніку **малювання восковою свічкою**. Така техніка називається ще «сліпим малюванням». Малюючи свічкою, діти передають свій невидимий малюнок на аркуші паперу.

Ще один цікавий нетрадиційний прийом – **малювання сіллю**. Сіль – це матеріал, який є доступний у використанні, екологічно безпечний, а головне, здатний максимально розбудити фантазію дитини. Скільки радісних моментів може пережити маленький художник, розсипавши сіль для створення свого шедевра.

Дуже цікавий нетрадиційний прийом малювання – це **малювання з використанням пухирчастої плівки**. Дитячий малюнок спочатку з'являється на пухирцях плівки, а далі дитина переносить його притисканням плівки до аркуша паперу.

Існує багато нетрадиційних технік малювання, адже малювати можна чим завгодно, лише було б бажання. Тому нетрадиційні техніки малювання – важливий елемент естетичного виховання, це способи творення нового оригінального твору мистецтва, в якому гармонують і колір, і лінія, і сюжет. Це чудова можливість для дітей думати, шукати, експериментувати, самовиражатися.

Список використаних джерел:

- Використання нетрадиційних технік, як засіб творчого розвитку дітей дошкільного віку. Дайджест/упоряд. А.Ф.Михайлічко, Н.В.Погрібняк, ЛІПС, 2010.
- Водова О. Хто придумав мильні бульбашки.// Стежка. - 2001.- №4.
- Горошко Н.А. Зображувальна діяльність у дошкільних навчальних закладах: малювання, аплікація. - Х: Ранок, 2007. - 224с.
- Доронова Т. М. Розвиток дітей в образотворчій діяльності // Дитина в дитячому садку.- 2005.- №1
- Курилко О.А., Терещенко А.А. Використання нетрадиційних технік зображувальної діяльності у формуванні творчих здібностей й дітей дошкільного віку // Дошкільний навчальний заклад - 2010.- №6.
- Програма розвитку дитини дошкільного віку. Українське довідник / О.І. Білан, О.В. Низковська та ін.- Тернопіль: Мандрівець, 2017.
- Скрипка Н.Г. Використання новітніх технологій в зображувальній діяльності. // Бібліотека вихователя.- 2005.- №5-6.

СТЕП-АЕРОБІКА: ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анна ШЕВЧУК,
інструктор з фізкультури
Хмельницького закладу дошкільної освіти №20 «Білочка»
Хмельницької міської ради

Кожен педагог, який переймається своєю роботою, знаходиться в постійному пошуку новинок. Коли я зіткнулася із необхідністю поглибити інтерес дітей до занять з фізкультури, моєю знахідкою стала степ – аеробіка. Це доступно, цікаво, весело, динамічно та емоційно. Слово «СТЕП» буквально означає «крок». **Степ – аеробіка** - це ритмічні рухи на сходинках під музичний супровід.

Цей вид аеробіки винайшла відома фітнес – інструкторка Джин Міллер. Після травмування коліна для зміцнення м'язів і прискорення одужання вона використовувала в тренуваннях сходинки ганку свого будинку. Ритмічні підйоми і спуски сходинками виявились дуже результативними. Одужавши, Джин створила на основі свого домашнього реабілітаційного комплексу новий вид аеробіки – «step – aerobiks». Цей вид рухової діяльності сприяє гармонійному розвитку і зміцненню м'язової системи, покращує гнучкість, пластику, відновлює тонус тіла, нормалізує діяльність серцево – судинної системи, допомагає виробити прекрасну поставу, красиві, виразні і точні рухи. На сьогодні це викликає чималий інтерес серед дітей та дорослих. Одна із основних вимог – ритмічний музичний супровід, що задає динаміку заняття.

Основні етапи степ – аеробіки

1. Ознайомлювальний етап.

Мета: ознайомити дітей зі степ – платформою, з основними елементами степ – аеробіки, з правилами техніки виконання вправ на степ – платформі; акцентувати увагу на правильності постави під час виконання вправ. На ознайомлювальний етап виділяють не більше 4 занять.

2. Основний етап.

Це цикл занять, спрямованих на навчання основних рухів (кроків), їх повторення, закріплення та удосконалення. Проводять 1 раз на тиждень.

3. Заключний етап.

Це заняття, метою яких є удосконалення якості виконання вправ на степ – платформі. Саме на заключному етапі відбувається демонстрація набутих умінь та навичок серед дитячого, педагогічного чи батьківського колективів.

Колективні заняття дітей під музичний супровід сприймаються набагато краще, підвищують їх емоційність. Від правильності та доцільності дібраної музики залежить ефективність заняття. Можна використовувати сучасну естрадну музику, яка має чіткий ритм, емоційна та доступна для дітей дошкільного віку. Темп музичного супроводу не тільки спрямовує хід тренування, а й диктує швидкість рухів, отже, інтенсивність заняття. Найбільш «зручним» для виконання більшості вправ є музичний розмір 2/4 або 4/4. Але можуть бути і складні вправи на 8-16 рахунків. При визначенні кількості повторень кожної вправи треба намагатися, аби перехід на новий рух був зроблений відповідно до «музичного квадрата». Наприклад: вправу, складену на 4 рахунки, треба повторити 8 (16) разів для того, щоб закінчення руху збіглося з відносно закінченим музичним фрагментом – музичною фразою або музичним періодом.

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Виконуючи спільні вправи, діти відчувають себе впевнено, навіть якщо не все виходить. Аеробіка носить ігровий характер, вправи доступні, цікаві і приносять радість. Педагог має пам'ятати, що діти швидко втомлюються і не можуть довго виконувати одноманітні рухи. Вправи потрібно урізноманітнювати, змінювати темп їх виконання.

Основні правила степ – аеробіки:

- підйом на платформу треба здійснювати за рахунок роботи ніг, а не спини;
- ступні ставити на платформу повністю;
- не робити різких рухів, а також рухів однієї і тієї ж ноги чи руки більше 1 хв;
- при спуску з платформи п'яти слід притискати до підлоги;
- намагатися не дивитися на ногу (це спричиняє порушення постави);
- для занять необхідні зручне взуття та легкий одяг.

Один комплекс вправ з використанням степ – платформи діти виконують протягом трьох місяців, деякі вправи (в міру їх засвоєння) можуть видозмінюватися, удосконалюватися.

Кожен комплекс складається з трьох частин:

Підготовча частина (5-7 хв.)

Забезпечує розігрівання організму, підготовку його до основного фізичного навантаження. Вправи виконують з невеликою амплітудою. Зміст підготовчої частини відповідає змісту класичного фізкультурного заняття.

Основна частина (15-20 хв.)

Аеробна частина – комбінації з елементами степ – аеробіки, нові вправи або комплекс стилізованих ритмічних рухів, з різних вихідних положень на степі, що розвиває відчуття рівноваги, координації та орієнтації у просторі. На завершення основної частини степ – тренування проводять рухливу гру.

Заключна частина (4-6 хв.)

Вправи на розслаблення, рівновагу, розтягування; вправи стрейчингу, які виконують з положення сидячи, лежачи, стоячи. Заключна частина включає елементи дихальної гімнастики, самомасажу, вправи – релаксації, психогімнастичні етюди.

Рухатися на степ – платформі можна в таких напрямках:

- по діагоналі;
- вздовж платформи;
- поперек платформи;
- напрямком рухів, які виконують в обхід степ – платформи;
- обхід кута степ – платформи;
- обхід кута з трьох сторін степ – платформи.

Вимоги до степ – платформи

Степ можна виготовити власноруч, бажано з деревини. Розміри: висота – 8 см, довжина - 40-50 см, ширина – 20 см. Висота ніжки – 7 см, ширина ніжки – 4 см. Це нестандартне обладнання призначене для використання дітьми 5-6 років. Степи можна розмістити в шаховому порядку, вздовж стіни, в ряд, у хаотичному порядку, по діагоналі, по колу чи в декілька рядів.

Степ – аеробіка проста, вона не вимагає зайвого зосередження і концентрації думок на правильному засвоєнні тих чи інших рухів. Вона цікава і різноманітна. Новизна вправ, можливість різноманітного застосування степ-платформ на заняттях, необхідність запам'ятовування та відтворення комбінацій сприяє розумовому розвитку та підвищенню інтересу до систематичних занять фізичними вправами.

Тож впроваджуйте степ – аеробіку у роботу з дітьми! Це весело, цікаво та корисно!

Танок на степ – платформі до випускного свята «Мій букварик»:

<https://www.youtube.com/watch?v=6n1CZGiBU14>

Список використаних джерел:

- *Здоров'язберезувальні технології у закладі дошкільної освіти/ 3-46 автор – упорядник Нікітіна І.І. – Харків : Видавнича група «Основа», 2022.- 174, [2] с. – (Серія «Навий Базовий компонент».)*
- *Сторінка інструктора з фізичної культури Котляр Т.В. /Електронний ресурс. Режим доступу: http://dnz366.edu.kh.ua/nashi_pedagogi/storinka_instruktora_z_fizichnogo_vihovannya/*

СТІНИ, СТЕЛЯ ТА ПІДЛОГА, ЯКІ ГОВОРЯТЬ: АЛЬПІЙСЬКА СТІНКА

Мирослава ТКАЧУК,
вихователь Хмельницького закладу
дошкільної освіти №49 «Дюймовочка»
Хмельницької міської ради

Мабуть, багато кому з дорослих в дитинстві не раз доводилося чути: «Ти ще б на стіни виліз!». Можливо, нам би й хотілося там побувати, але, на жаль, не було тоді винахідливих дорослих, які б облаштували нам такі «стіни-доріжки», де можна було б «гуляти», коли заманеться.

Нині таку можливість діти можуть отримати у закладі дошкільної освіти, де запроваджена одна із сучасних освітніх технологій, яка має назву «Стіни, стеля та підлога, що говорять».

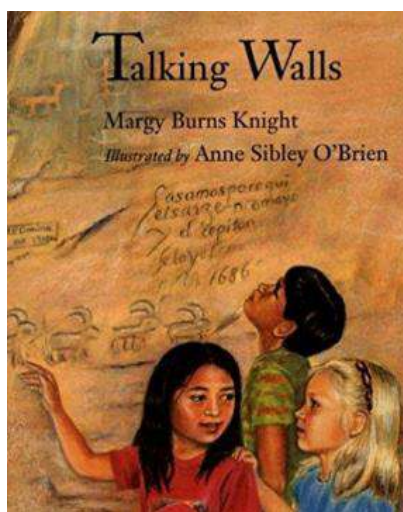
Суть технології «Стіни, стеля та підлога що говорять» полягає в тому, що дитина, отримуючи необхідну інформацію, може вибирати, як планувати свою діяльність, конструктивно використовувати інформаційний ресурс. Іншими словами, це система візуалізації знань і процесу занурення дошкільників і дорослих в освітній простір закладу дошкільної освіти [1].

Історія виникнення технології

У дитячій книзі Марджі Бернс Найт «Стіни, що говорять» (ілюстрована Єнн Сіблі О'Брайєн) діти знайшли красиво намальованих коней, бізонів та антилоп у печері Ласко у Франції (1940).

На стінах печер малювали тварин для спеціального полювання та релігійних церемоній.

Такі незвичайні пригоди дітей із цієї книги стали поштовхом до використання ідеї сюжету в музиці, фільмах, графіті, дизайні інтер'єру тощо. Так з'явився Talking Wall® — мультимедійний ресурс для дітей, вчителів, дорослих, людей з обмеженими можливостями та організацій, які цікавляться історією. Ресурс спрямований на підвищення інтересу та привабливості об'єктів спадщини, зокрема, які охоплюють освітні, культурні, мистецькі, соціальні та історичні аспекти [2].

Чому саме стіна?

Діти зараз досить важко піддаються навчанню, їм хочеться гратися, стрибати, але тільки не навчатись. Розмістивши дидактичний матеріал на одній із стін, яка добре впадає в око дітям, вихователь легко і опосередковано навчає дітей. Щодня, проходячи повз стіну, дитина мимоволі звертає увагу на неї і таким чином запам'ятовує те, що там зображено.

У своїй педагогічній практиці я використовую метод «Альпійської стінки». З її допомогою в дітей розвивається координація рухів рук і ніг, гнучкість, спритність, стимулюється діяльність головного мозку та вестибулярного апарату, розвивається окомір.

Як виготовити?

Різнокольорові круги різного розміру, прикріплені до стіни та підлоги групи, розміщені у вигляді гірки на стіні – не вище піднятої вгору руки дитини.

Варіанти гри:

Молодший та середній дошкільний вік

1. Дитина грає і сама просто «крокує» руками по стіні.

2. Дитина «крокує» руками тільки по великих / малих кругах певного кольору, який визначає вихователь.

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

3. Діти парами змагаються, хто швидше дійде до іншого краю стінки.

4. Діти лягають на підлогу і намагаються «пройти» по доріжці знизу вгору, поступово піднімаючи ніжки догори.

Старший дошкільний вік

5. Вихователь називає кожній дитині певний колір, а та має дійти до фінішу, переставляючи обидві руки по стіні, а ноги по підлозі тільки по кругах зазначеного кольору. Перемагають діти, які пройшли маршрут швидко та безпомилково.

Варто зазначити, що «альпійська стінка» є чудовим варіантом фізкультхвилинок на занятті чи динамічних пауз між заняттями.

Для того, щоб стіна стала багатофункціональною в освітньому процесі, «альпійська стінка» була виготовлена на прозорій клейонці і повішана на стіну. Таким чином її легко прибирати та переставляти. На стіні також доцільно розмішувати ілюстрації, слова до теми тижня тощо.

Отже, за допомогою освітньої технології «Стіни, стеля і підлога, що говорять» ви можете навчати дітей ненав'язливо — поки вони грають, бігають, стрибають або просто проходять повз. Таким чином, вони будуть запам'ятовувати та застосовувати отримані знання для організації своєї самостійної діяльності. У такій технології немає нічого нового та незвичного для педагогів, але вона дає можливість по-новому поглянути на освітній простір та своєчасно адаптувати його до потреб дитячого сприйняття.

Список використаних джерел

1. Безсонова О. Стіни, стеля та підлога, що говорять: упроваджуємо технологію.- Вихователь-методист дошкільного закладу. 2021. №12. С. 14-16.
2. Крутій К. Технологія «Стіни, які говорять», або своєчасне перетворення освітнього простору дошкільного навчального закладу. Дошкільне виховання, 2019. №1. С 3-8. URL: <http://ukrdeti.com/wp-content/uploads/2017/05/%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D0%A1%D1%82%D1%96%D0%BD%D0%B8-%D1%8F%D0%BA%D1%96-%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%8F%D1%82%D1%8C.pdf>

ВИКОРИСТАННЯ КВЕСТ-ІГОР В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

Оксана ГАДЖУК,
вихователь Хмельницького закладу
дошкільної освіти №32 «Росинка»
Хмельницької міської ради

Квест успішно увійшов в освіту і нині набуває значної популярності вже як освітня технологія. Ігрова технологія квесту дає змогу залучити всіх учасників до процесу пізнання, обміну знаннями та ідеями. Кожен робить свій внесок у досягнення бажаного результату. А тому знання, що здобуваються таким чином, міцніші, а вміння краще відпрацьовані, ніж за традиційних форм організації роботи. Квести належать до ігор із правилами. Вони, на противагу творчим іграм, іноді називаються закритими, оскільки учасники не можуть їх модифікувати безпосередньо в процесі ігрової діяльності. Зазвичай такі ігри організують і розробляють дорослі для дітей, хоч діти і можуть узяти активну участь і в розробці правил, і в підготовці. Головне, що всі учасники квесту до його початку ознайомлюються з правилами та повинні їм слідувати.

Квест – універсальна ігрова технологія, побудована на синтезі освітніх та розважальних завдань, які активізують дітей до пізнання, самостійності дій, сприяють повному зануренню в подію, пригоду. Ця технологія дозволяє зробити освітній процес актуальним, особистісно - значущим, цікавим, продуктивним, творчим і, в певній мірі, навіть азартним. За допомогою такої гри реалізую проектну та ігрову діяльність, знайомлю дітей з новою інформацією, закріплюю наявні знання, удосконалюю на практиці вміння дітей. Діти в захваті від квесту, адже вони так люблять розгадувати таємниці, йти до мети і отримати в результаті такий бажаний приз.

Для дітей старшого дошкільного віку організувала та провела **фізкультурний квест** на свіжому повітрі «**День знань**». Діти дізналися, що у нашому садочку росте Дерево Знань, а підказав їм це осінній листочок, який залишив на підвіконні карту пригод з намальованим маршрутом з перешкодами, які дітям потрібно подолати, аби віднайти чарівне дерево! Квест передбачав цікаві ігри та розваги, естафети, фізкультхвилинки, тому діти з легкістю знайшли Дерево

Знань, яке, в свою чергу, подарувало дошкільнятам справжній скарб у вигляді канцтоварів на цілий навчальний рік!

Під час Тижня безпеки життєдіяльності у закладі дошкільної освіти створила умови для проведення **квесту «Небезпечні предмети»**. Мета і завдання квесту: вчити дітей прогнозувати хід подій, нестандартних ситуацій; формувати навички правильних дій при пожежі, користуватися, у разі потреби, телефоном; повторити та закріпити правила безпечного поведіння під час пожежі; розвивати нестандартне мислення, вміння швидко приймати рішення та діяти під час виникнення непередбачуваних ситуацій; формувати здатність працювати у команді.

Для розширення знань у дошкільників щодо святкування Великодніх свят та виховання шанобливого ставлення до народних традицій, поваги до історії свого народу провела **квест «Великодня подорож»**, використовуючи ілюстрації за темою, мнемотаблиці, дидактично-розвиваючі ігри та інтерактивні вправи.

Отже, квест — це сюжетна командна гра-пригода за маршрутом із підказками та веселими завданнями, яка завершується **ДОСЯГНЕННЯМ ІГРОВОЇ МЕТИ**.

Список використаних джерел:

- Квест-технологія як ефективна форма організації освітньої діяльності у закладі дошкільної освіти. – Електронний ресурс/ Режим доступу: <https://www.docdroid.net/Mwd0U7p/dosvid-roboti-kvest-texnologiyi-pdf>
- Сокол І. М. Квест як сучасна інноваційна технологія навчання / І. М. Сокол // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. - 2013. - Вип. 7. - С. 168-171.
- Стаєнна О. Квест-технологія: гра, пошук, дослідження [Текст] : [про методичні особливості організації квестів у закладі дошкільної освіти] / О. Стаєнна // Дошкільне виховання. - 2019. - № 7. - С. 3-6.

ВИКОРИСТАННЯ НАРОДНОЇ ІГРАШКИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Наталія ДУШКО,
вихователь Хмельницького закладу
дошкільної освіти №34 «Тополька»
Хмельницької міської ради

Спираючись на надбання вітчизняних та закордонних педагогів та сучасну концепцію дошкільного виховання й на авторську програму Л.Артемової Базовий компонент дошкільної освіти, програму «Дитина» та «Українотворець», я розробила систему використання народної іграшки в навчально-виховній роботі з дітьми своєї групи.

Ця система базується на найновіших здобутках мовознавчої, педагогічної та методичної науки, враховує індивідуальні особливості та запити дошкільників, забезпечує додержання принципів особистісно - зорієнтованого навчання, комунікативно-діяльнісного підходу, а також наступності й перспективності з урахуванням особливостей дітей. Цінність роботи полягає в тому, що описана система сприяє формуванню самостійності, творчої діяльності малюків. У посібнику описано матеріал, який є допомогою для планування організації життєдіяльності з художньо – естетичного розвитку, а саме різновиди української народної іграшки: дерев'яні (Яворівська); глиняні (Опішнянські, Косівські); м'які, ганчіркові (Поділля, Волинь, Прикарпаття); сирні (Карпати); солом'яні (Волинь, Поділля).

Іграшка присутня в житті людини від народження до старості. Вона супроводжує її перші кроки, вводить у великий світ, знайомить з усім різномаяттям барв, форм, звуків, розважає, навчає, виховує, пробуджує почуття і думку. Це не тільки матеріал, знаряддя, це і партнер, товариш дитячих ігор, а в руках дорослого - один з найважливіших засобів виховання.

Акцентую на тому, що уже від самого народження сучасну дитину оточує неприродне середовище – пластмаса, скло, синтетика... Кімнату малюка наповнюють механічні іграшки та електричні прилади. З перших місяців життя він знайомиться з «головними членами» родини – телефоном, телевізором, комп'ютером. Тож і не дивно, що виростають наші діти байдужими до живої природи, егоїстичними, знервованими й нетерплячими.

Тому дуже важливо, щоб серед перших друзів малечі були народні іграшки. Вони розповідають доступною мовою про природу рідного краю, його невмирущі традиції і вчать добра, працьовитості, любові до рідної Батьківщини.

Сьогодні перед вихователями стоїть важливе завдання – використати народну іграшку в навчально-виховній роботі з дітьми, щоб діти навчились поважати творців народної іграшки, вміли не тільки гратися народними іграшками, а й почали сприймати їх як витвір мистецтва, бажали зробити щось подібне власноруч.

На мою думку, народна іграшка потрібна дитині, як потішки, казки рідною мовою, як народні пісні, таночки, ігри, як усе мистецтво, в якому живе душа народу. І подавати її дітям треба в комплексі з народними звичаями, традиціями, творами фольклору, виробами майстрів.

Переглянути орієнтовну тематику системи занять «Використання народної іграшки в навчально-виховній роботі з дітьми дошкільного віку» для гуртка «Маленькі українознавці» можна за посиланням:

https://docs.google.com/document/d/1a6VbWwtD3b9L_wtKkZvZTq80LabKRV_g/edit?usp=sharing&ouid=115697108992425843854&rtpof=true&sd=true

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ. ТЕХНІКИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Олена МАЗАРЧУК,
Ірина ПТАШНИК,
Наталя КОЛЕСНИК,
учителі початкових класів
Хмельницького колегіуму ім.В.Козубняка

Чому формувальне оцінювання все частіше з'являється у фокусі уваги освітян і чому його послідовне впровадження важливе для підвищення рівня навчальних досягнень учнів? Іншими словами, чому оцінка – це більше не про “батіг і пряник”?

Формувальне оцінювання – це оцінювання під час навчання і “для навчання” (англ. – “assessment for learning”). “Формувальне” (англ. – “formative”) – тому що, на відміну від підсумкового, має на меті формування (або форматування) навчального процесу з урахуванням навчальних потреб кожного учня задля більш ефективного формування необхідних знань, умінь та ставлень.

Водночас, значення слова “оцінювання” не обмежується виставленням оцінки. Це послідовна змістовна **взаємодія між учнем, учителем і батьками** щодо навчальних досягнень учня на підставі всім зрозумілих цілей і критеріїв.

Аби оцінювання стало формувальним, система прийомів, що вчитель застосовує під час навчання, має ґрунтуватися на певних ціннісних орієнтирах. Зокрема, для успішного застосування формувального оцінювання навчальний процес має бути організований у такий спосіб, щоб спонукати кожного учня бути активним його учасником, а не пасивним “отримувачем” знань і оцінок. Має бути створена така атмосфера навчання, за якої учні не бояться “йти на ризик” – ставити запитання, робити помилки й показувати, чого вони ще не вміють або не знають.

Формувальне оцінювання як “оцінювання для навчання” складається з певних елементів, серед яких насамперед:

- вироблення зрозумілих учням цілей на певний період навчання (критеріїв);
- надання й отримання учнями конструктивного зворотного зв'язку щодо їхніх навчальних досягнень відповідно до визначених цілей;
- коригування вчителем навчального процесу відповідно до результатів і навчального поступу учнів.

Вчителя при такому підході можна порівняти з тренером у спорті. Він тренує спортсмена, а той відточує свою майстерність. Тренер підказує, як і над чим

слід працювати більше. Те ж саме у формувальному оцінюванні. А на змаганнях спортсмен продемонструє результат і отримає підсумкове оцінювання.

Різниця лише у тому, що формувальне оцінювання в школі навчає змагатися учня із самим собою, намагаючись стати сьогодні кращим, ніж учора.

Формувальне оцінювання вимагає системності, має бути вбудоване в повсякденне шкільне життя. Це потребує новітніх підходів до організації навчального процесу й послідовної побудови нової культури оцінювання, у центрі яких учень/учениця та їхні індивідуальні потреби пізнання.

Які є **ТЕХНІКИ** формуального оцінювання?

«Lego-цеглинки»

Цеглинки використовуються для сигналізування: на початку уроку або посередині уроку, під час закінчення уроку, чи під час виконання вправи або для тестування. Кожній цеглинці надаємо значення: «знаю», «вмію», «хочу дізнатися», чи сподобався матеріал, чи треба доопрацювати, якщо є потреба.

«Світлофор»

У кожного учня є картки трьох кольорів світлофора. Учитель просить учнів показувати картою відповідного кольору: розуміння (зелений), неповне розуміння (жовтий), нерозуміння (червоний) матеріалу.

Після сигналу учитель з'ясує: що зрозуміли? Що не зрозуміли?

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

«Кольорові клітинки»

Після виконаного завдання учні на полях зошита розфарбовують одну клітинку у зелений, жовтий чи червоний колір відповідно до цих критеріїв.

У старших класах можна замість клітинок використовувати умовні позначки :

- + - Я розумію і можу пояснити.
- V - Я не зовсім упевнений.
- ? - Я все ще не розумію.

«Сигнали рукою»

Учитель просить учнів показувати сигнали, що позначають розуміння або нерозуміння матеріалу (у ході пояснення понять, виконання завдань). Попередньо потрібно домовитися з учнями про використання таких сигналів:

- Я розумію і можу пояснити (великий палець руки спрямовано вгору).
- Я не зовсім упевнений (помахати долонькою вліво, вправо).
- Я все ще не розумію (великий палець руки спрямовано в сторону).

Після ознайомлення із сигналами учитель опитує учнів: Що саме ви не зрозуміли? У чому відчуваєте невпевненість? Що ви зрозуміли й можете пояснити?

За результатами отриманих відповідей учитель приймає рішення про повторне вивчення, закріплення теми або продовження вивчення тем.

« Пірамідка»

Використовується при самостійному виконанні учнями робіт. Учень виконує роботу і демонструє:

- зеленим кольором - *все зрозуміло;*
- жовтим - *мені важко, але я працюю;*
- червоним - *потрібна допомога !!!*

Самооцінювання за «шкалою успіху»

Попросіть учнів самим оцінити, наскільки добре вони засвоїли матеріал. На полях зошита учень

креслить шкалу і хрестиком показує, на якому рівні виконана його робота. ВНИЗУ - не впорався, ПОСЕРЕДИНІ - були труднощі, ВГОРІ - все вийшло. Вчитель, перевіряючи роботу, або обводить хрестик, або малює свій, якщо не згоден.

Техніка ВЗАЄМОПЕРЕВІРКИ «Дві зірки і побажання»

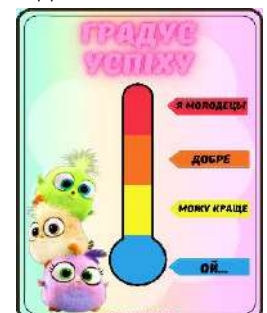
Діти перевіряють роботу один одного і визначають ДВА ПОЗИТИВНІ МОМЕНТИ - це 2 зірки, і озвучують своє побажання, на що ще потрібно звернути увагу.

Учитель аналізує результати перевірки, щоб визначити, як учні володіють матеріалом.

Це розвиває взаємодію в класі - одні учні допомагають іншим. І це можливість зайвий раз нагадати, що не знати чогось, або не розуміти щось - це не є чимось поганим, а це потреба більше старатися. І просити про допомогу - це нормально.

«Шкала успіху» для класу

Перед уроком пропонується дітям оцінити свої знання з цієї теми. Як вони думають, на скільки вони знають матеріал. Хтось щось чув - поставити одиничку. Хтось чув від старшого брата чи сестрички - оцінить себе більше. А хтось прочитав наперед у книжці і розібрався з матеріалом - це буде 10. Вчитель вже бачить, на кого можна опиратися під час вивчення теми. Кого можна призначити консультантами. Хто зможе допомогти іншим. А також наприкінці вивчення теми діти оцінюють свої знання. **Стікери беремо двох кольорів. Зелений - на початок теми. Синій - на кінець теми. І тоді видно поступ, як клас рухається з вивчення даної теми.**

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

Тоді можна коригувати роботу, спланувати повторення, резервний час використати для того, щоб ще раз опрацювати тему. Таку шкалу можна використовувати під час читання для оцінки персонажів. Також під час роботи в групах – група оцінює свою роботу. Для кожної групи робиться своя шкала.

Після виконання діагностувальних і самостійних робіт діти також можуть самостійно оцінити себе, заповнивши таблиці або намалювавши смайлик.

Наприкінці вивчення теми або наприкінці окремого уроку діти можуть заповнити «Дерево успіху».

Прикріплюють:

Яблуко – урок дуже цікавий; мені все сподобалось; я виконав (-ла) усі завдання самостійно.

Квітку – урок мені сподобався, але я не все зрозумів (-ла); я користувався (-лась) підказками.

Листочок – мені було сумно; я нічого не виконав (-ла).

«Сходишки успіху»

Кожен розміщує свій стікер на відповідну сходинку.

Техніка «Долонька»

Діти обводять свою долоньку, на кожному пальці пишуть свої враження:

- мій настрій;
- що цікавого сьогодні вивчив/ла;
- що було важко;
- що сьогодні не сподобалося;
- що ще б хотів/ла вивчити ...

Техніка «Тижневий звіт»

Дає можливість систематизувати дітям свої знання, враження за тиждень. Діти заповнюють таблицю протягом п'яти днів, а наприкінці навчального тижня кожному учневі пропонується дати відповіді на запитання: «Чого я навчився за тиждень?», «Що для мене залишилося нез'ясованим?», «Які запитання я б поставив учням, якби був учителем?» тощо.

Для фіксування результатів учнів у початковій школі ведеться **зошит спостережень**. Оскільки зошит спостережень ведеться у довільній формі (він є особистим інструментом вчителя та не підлягає перевірці адміністрацією), можна записувати до нього будь-які характеристики дітей, які вважаються вчителем важливими для освітнього процесу. Сюди можуть увійти особливості дитини та її досягнення: активність, робота у групі, зацікавленість конкретним предметом/темою, мотивація, зміни у поведінці (коли і після якого випадку відбулася зміна), наскільки дитина здатна до концентрації, хист до математики, іноземних мов, зниження чи підвищення результативності тощо.

Важливим є також ведення **Портфоліо** кожного учня класу. Діти часто його беруть – ці папки стоять на полицях у доступному місці, переглядають свої роботи, радіють тому, як вони вирости, наскільки змінилися, зросли їхні особисті досягнення – це є для них мотиватором на подальшу діяльність.

«Зошит спостереження вчителя» та «Портфоліо учнів» є корисними для заповнення свідоцтв досягнень, у роботі з батьками під час індивідуальних консультацій.

Якщо порівняти навчальний процес з дорогою, то на плані вона пряма і коротка, а у реальності – з перешкодами. Формувальне оцінювання допоможе вчителю спланувати свою роботу: десь зупинитися, десь повторити, в залежності від потреб класу, щоб кожен учень дійшов до фінішу і отримав свою перемогу.

Джерела та використана література:

1. НУШ Типова освітня програма 3-4 клас (під керівництвом О. Я. Савченко) 2019/2020 для закладів загальної середньої освіти - Ранок -144с.

2. Фідкевич Олена, Наталія Бакуліна; Нова українська школа: теорія і практика формульовального оцінювання в 1-2 класах загальної середньої школи - Київ: "Генеза", 2019.

3. Фідкевич Олена, Наталія Бакуліна. Нова українська школа: теорія і практика формульовального оцінювання в 3-4 класах закладів загальної середньої освіти - Київ: "Генеза", 2020.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ІНТЕЛЕКТ-КАРТ (MIND MAPS) У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Руслана ГНАП,
учитель початкових класів
Мацьковецької гімназії Хмельницької міської ради

Кількість інформації у світі подвоюється кожні 10 років, тому виникає необхідність уміти її опрацювати і краще запам'ятовувати.

Новий стандарт освіти вимагає, щоб учень міг сам ставити і вирішувати проблеми, розуміти, для чого він вчиться, вміти знаходити інформацію, розмірковувати над нею: аналізувати, узагальнювати і систематизувати, а ще вміти спілкуватися, оцінювати себе та інших.

Як же навчити всьому цьому школяра?

Очевидно, що для вирішення вище зазначених завдань необхідні нові прийоми і способи роботи з навчальною інформацією. Одним з таких ефективних способів, на наш погляд, є технологія інтелект-карт, заснована на зображенні асоціативних зв'язків.

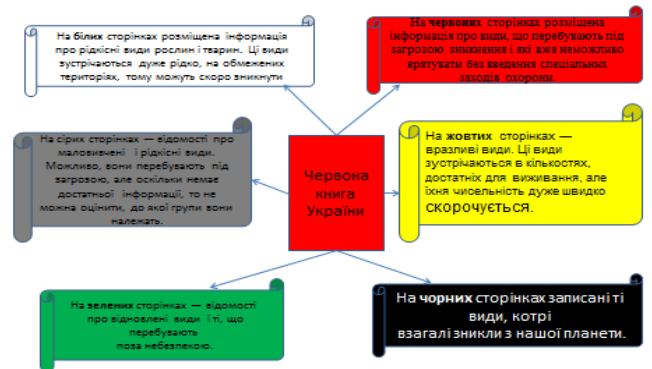
Карти пам'яті, інтелект-карти, карти розуму, карти мислення - ці слова позначають порівняно новий спосіб графічного запису інформації. **Інтелект-карта** - це спосіб зображення процесу мислення за допомогою схем і образів, а також це засіб для вирішення завдань та підвищення якості навчання.

Автор методу - Тоні Бьюзен - відомий англійський письменник, лектор і консультант з питань інтелекту, психології навчання і проблем мислення, стверджує, що метод інтелект-карт може знайти застосування в будь-якій сфері життя, де б не було потрібно вдосконалювати інтелектуальний потенціал людини та запам'ятовувати велику кількість інформації.

При складанні інтелект-карти працюють обидві півкулі головного мозку, так як в процесі їх побудови бере участь більшість каналів сприйняття. Коли ми працюємо зі схемами, аналізуємо інформацію, у нас працює ліва півкуля, яка відповідає за логіку. Якщо починаємо підбирати малюнки (графічні образи) відповідно до слів, розміщених на гілках інтелект-карти, то активізуються нові розумові процеси, які до цього моменту не були задіяні. До роботи лівої півкулі мозку підключається права півкуля, що відповідає за образи. Так зв'язується робота обох півкуль - від асоціацій до логіки і назад. У цьому важлива перевага технології інтелект-карт.

Інтелект-карта «Червона книга України»

Використані джерела:

- Грушинська І.В. *Сторінками Червоної книги України. Зникаючі рослини : довід. учня / Ірина Грушинська. - Київ: Освіта, 2004.*
- Фокс Джошуа. *Прогулянка Місяцем з Ейнштейном. Мистецтво запам'ятовування - Х.: Вид-во «Vivat», 2020.*

«ЩОДЕННІ 3» ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анна ДЗИНГЕЛЬ,
учитель початкових класів
Хмельницької ЗОШ І-ІІІ ст.№13 ім.М.Чекмана

Леся БУДНІК,
учитель початкових класів
Хмельницької ЗОШ І-ІІІ ст.№13 ім.М.Чекмана

В основі концепції Нової української школи лежить компетентнісний підхід до організації освітньої діяльності здобувачів освіти початкової ланки. Державний стандарт початкової освіти визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей. Серед ключових компетентностей, які повинен опанувати молодший школяр, виокремлено і математичну компетентність. Одним з практичних кроків, який допоможе сучасному вчителю на уроках та в позакласний час сформувати математичну компетентність та підготувати маленьких людей до майбуття, де вони зможуть бути успішними громадянами України, є сучасна педагогічна технологія «Щоденні 3».

Педагогічна технологія «Щоденні 3», розроблена Гейл Боші та Джоан Мозер, покликана зацікавити учнів, зробивши вивчення математики цікавим та доступним усім. Педагогічна модель заснована на педагогіці партнерства та особистісно орієнтованому підході до навчання, де вчитель виступає помічником та модератором. Це структури, які використовуються, щоб навчити дітей бути самостійними під час вивчення математики, а також розвиває у школярів наполегливість, витримку, відповідальність, самостійність. Сучасна школа покликана забезпечити досягнення таких освітніх результатів, які б сприяли розвитку особистості й відповідали сучасним вимогам суспільства. Особистість повинна бути компетентною в різних сферах діяльності. Саме школа має допомогти учням в

оволодінні технологіями життєтворчості, створити умови для розкриття потенціалу самопізнання, самооцінки, саморегуляції та самореалізації. Ефективне навчання неможливе без пошуків шляхів активізації пізнавальної діяльності учнів.

Саме таким сучасним підходом до навчання математики є систематична щоденна робота з учнями початкових класів, побудована на основі системи Daily 3, яку всі діти класу виконують щодня 20 хвилин.

Ключова ідея даної системи – свобода вибору для учнів.

Щоденні вправи включають такі практики:

- ⇒ *Математика самостійно.*
- ⇒ *Математичне письмо.*
- ⇒ *Математика з другом.*

Для Daily 3 потрібно багато різних матеріалів: настільні ігри, гральні кубики, маніпулятивні ігри, завдання для розвитку логічного мислення, танграми, геометричні фігури, LEGO тощо. Всі матеріали вчитель обирає сам, але враховує рівень розвитку та можливостей учнів класу, їхні вподобання. Вчитель також визначає, яку кількість матеріалу потрібно для класу.

МАТЕМАТИКА САМОСТІЙНО

Математика самостійно формує в учнів обчислювальні навички, причому міцні, усвідомлені, які доводяться до автоматизму. Перед впровадженням технології «Щоденні 3. Математика самостійно» вчитель зі здобувачами освіти складає правила, яких діти дотримуються кожного разу і які розміщені в полі зору школярів.

Бажано, щоб у правилах було зазначено:

- ✓ Діти визначаються із завданням.
- ✓ Обирають зручне місце і починають працювати.
- ✓ Залишаються на одному місці.
- ✓ Працюють увесь відведений час.
- ✓ Працюють в тиші.
- ✓ Складають матеріали та ігри у відведені місця.

Якщо правила порушено, педагог може змодельовати ситуацію, яка спричинила дискомфорт у класі, щоб діти подивилися на неї зі сторони та не робили так більше.

Вчитель працює з дітьми або групою дітей, які потребують допомоги при роботі. Учень чи учениця самостійно закріплюють вивчені математичні поняття за допомогою дій з різними предметами. Тобто відбувається кінestetична практика в формі математичних ігор чи практичних робіт.

Працюючи самостійно, учні навчаються робити вибір, розвивають витривалість і відповідальність. Учитель має час на індивідуальну роботу з учнями, коли всі інші працюють самостійно, в парах чи групах; не потрібно постійно контролювати всіх. Правильно налаштована робота призводить до виховання відповідальної класної спільноти, діти мають свободу вибору (місце в класі, спосіб розв'язання задачі тощо) і навчаються робити правильний вибір.

Нами розроблено збірник завдань, метою яких є розвиток в учнів навичок самоконтролю та самоаналізу своєї навчальної діяльності. Збірник містить 20 карток із завданнями, які спрямовані на закріплення вивчених математичних понять з теми «Багатоцифрові числа». Картки призначені для організації індивідуальної та самостійної роботи. Їх ще можна використовувати як додатковий тренувальний матеріал під час вивчення даної теми. Завдання викладено зрозумілою математичною мовою для учнів 4 класу. Через виконання різнопланових вправ (встановити пропущені числа, послідовність, записати в порядку зростання, записати з таблиці, визначити, скласти вираз до задачі, вибрати зручний спосіб) у дітей відпрацьовуються навчальні навички. Система цих завдань стимулює активний розвиток креативного мислення учнів. Художнє оформлення зацікавлює, привертає увагу.

Математика самостійно

Впиши пропущені числа:

4567		4569			4572	
2343	2344			2347		

Запиши числа в порядку зростання:

541

773

399

540

631

548

Розв'яжи рівняння:

2000 + x = 5000 1000 - c = 930 2000 + a = 3600

Запиши числа з таблиці:

Десятки тисяч	Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
1	7	5	6	7
2	3	4	8	1
	5	3	9	0
	2	7	3	1

Виконуючи ці завдання, дитина тренуватиме арифметичні навички, навчиться вдумливо міркувати, тренувати пам'ять, розвивати логіку. Збірник може бути використаний і батьками для самостійної роботи з дітьми.

Отож, підсумовуючи все, можна сказати, що наука відмічає досить позитивні наслідки індивідуалізації навчання, яскравим прикладом якого є картки «Щоденні 3». Саме така форма нині набуває поширення, і, завдяки своїй ефективності та гнучкості, в системі освіти вона повинна посідати якщо ще не провідне місце, то досить значне.

Переглянути посібник «Щоденні 3» з математики для учнів 4-х класів» можна за посиланням:

https://drive.google.com/file/d/1O9qYzBalm_urwEzWR86hl4qJb4wzSikp/view

ДО ЛЕСИНОГО ВІНОЧКА (УРОК ДО ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ)

Крістіна МАЗУР,
учитель початкових класів
навчально-виховного об'єднання №23 м.Хмельницького

*Є люди, як свічки,
згорають, відходять у небуття.
Є люди, як зірки,
горять і світять все життя.
С.Павленко*

Леся Українка в історії національної культури України посідає особливе місце за тими іпостасями, які стали її власними знаками: титульна поетеса європейського спрямування, що вивела тогочасну українську літературу з полону етнографічної описовості; перекладачка, яка прагнула формувати естетичні смаки національного читача на зразках світової літератури; поборниця суспільного й родинного розкріпачення жінки; публіцист, долучений до становлення української журналістики.

Серед близького оточення майбутньої поетеси були відомі культурні діячі: М. Драгоманов (її дядько по матері), М. Старицький, М. Лисенко. Усе це сприяло ранньому входженню Лесі в літературу: у дев'ять років вона вже писала вірші, у тринадцять почала друкуватись. У 1884 р. у Львові в журналі «Зоря» було опубліковано два вірші («Конвалія» і «Сафо»), під якими вперше з'явилося ім'я — Леся Українка.

13 лютого 2023 року у навчально-виховному об'єднанні № 23 відбувся урок «До Лесинового віночка», присвячений 152-й річниці з дня народження Лесі Українки, який підготували учні 4 класу. Урок розпочала учитель Крістіна Мазур, яка розповіла про багатогранну творчу особистість Лесі Українки, про незгасимий вогонь її таланту, про високе поетичне слово, яке написане не розумом, а душею, бо саме там народилося.

Школярі згадали життєвий і творчий шлях поетеси, декламували вірші Лесі і про Лесю, співали пісні, покладені на вірші Лесі Українки, провели інсценізацію уривків з творів «Дивна дівчина», «Зустріч Лесі Українки з її героєм Лукашем». У ході уроку учні класу демонстрували сценки з життя видатної письменниці.

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Ольга ДОБРОВОЛЬСЬКА
учитель англійської мови в початкових класах
Хмельницької середньої загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів №22 ім.Олега Ольжича

Виходячи з вимог, яким повинні відповідати сучасні методи навчання молодших школярів іноземної мови, а саме: розвивати особистість дитини, залучати до навчального процесу усі її почуття, емоції, відчуття, робити дитину активною дійовою особою, дати можливість дітям взаємодіяти один з одним, передбачати всі можливості форми роботи в класі тощо, я зупинила свій вибір на методі проектного навчання, який повністю відповідає цим вимогам, але в початковій школі використовується не досить широко. Дуже важливо, що мета проектної діяльності сфокусована на досягненні практичного результату, тобто мова використовується в комунікативних цілях. Це дозволяє щось упізнати, спільно виконати, відкрити щось нове. Але робота над проектами не має бути хаотичною, спонтанною, тому я насамперед спробувала визначити періодичність і якісний склад проектних робіт у рамках кожної теми. У цьому плані хотілося б поділитися досвідом роботи.

Як приклад творчих проектів, пропонованих на 1-му році навчання, хотілося б навести наступні:

- виготовлення іменних значків (making name badges) з теми "Hello". Дітям пропонується вирізати значок з картону у формі кола або прямокутника і написати "Hello, I'm..." у центрі. Також пропонується прикрасити його своїм портретом і надалі прикріпити до щоденника, зошита або плаката, що висить в класі;
- виготовлення вітальних листівок до свят (making a greeting cards), які пропонується підписати і подарувати друзям або родичам.

Метою цих робіт є виготовлення корисних предметів, які можуть бути використані в реальному житті.

Цікавим був **проект «Родинне дерево» ("Family Tree")**. Цю роботу учням пропонується виконати індивідуально. Потім діти вивішують кожен свій проект в класі, супроводжуючи підписом – питанням "Who is this?" Далі школярам пропонується відгадати, кому належить проект. Виконуючи роботу, діти вчать співпрацювати і розвивають уміння взаємодіяти один з одним.

Ряд проектів дозволяють формувати організаційні навички, наприклад, уміння планувати діяльність і час. Досягти такого

результату допомагає проект "Drawing and cutting out items of food" з теми "Food", у ході якого учні, працюючи в парах, повинні вирізати дві круглі заготовки для піци з картону і шість інгредієнтів, які можна використовувати для її приготування. Дітям даються вказівки узгодити свою діяльність, а саме: погоджувати, які інгредієнти потрібні, хто малюватиме, а хто вирізатиме. Коли ця частина роботи буде позаду, дітям озвучується час для виконання завдання. Учителеві необхідно переконатися, що завдання зрозуміле, але при цьому відмітити, що це не змагання. Закінчується робота за сигналом "Stop". Як видно, ми вчимо дітей чітко розподіляти обов'язки в групі, планувати спільну роботу, нести відповідальність за результат спільної діяльності. Крім того, діти отримують можливість відчути себе і в ролі генератора ідей, і в ролі оформлювача.

Молодші школярі можуть також провести дослідження про смаки і переваги в їжі з теми "Food", виконуючи груповий проект. У результаті опитування діти заповнюють таблицю. Роль вчителя – переконатися, що назви продуктів учням знайомі, далі стежити за роботою, не перериваючи, а тільки коригуючи правильність вимови і інтонацію питань. Після закінчення роботи підводяться підсумки.

ІНОЗЕМНА МОВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Такі проекти розвивають у молодших школярів пошукові уміння (уміння знаходити інформацію, висувати гіпотези, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки).

Коли діти стають старшими, завдання в рамках проекту для них слід ускладнювати. Дуже

вдалий варіант – введення міжкультурного компоненту. Наприклад, на 3-му році навчання молодші школярі можуть виконати творчу проєктну роботу “My holidays”.

Суть її полягає в складанні розповіді про святкування того чи іншого свята.

Діти заздалегідь вивчають інформацію про свята, значущі для англійських школярів, і вносять їх до першої колонки, а в другу – інформацію про свята у своїй країні. Можна дати учням можливість прикрасити календар малюнками та ілюстраціями символів цих свят. Таким чином ми розвиваємо в дітей таку важливу компетенцію, як міжкультурну. Крім того, даючи можливість школярам поступово знайомитися з реальним життям їх зарубіжних однолітків і дозволяючи порівнювати зі своєю, ми розвиваємо в них толерантність, кроскультурну писемність і сприяємо розвитку діалогічного мовлення. ■

ІНШОМОВНА ОСВІТА

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ (ЗБІРНИК «ENGLISH A MINUTE»)

Ганна ЛЯСКОВИЧ,
учитель англійської мови
Хмельницької середньої загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів №18 ім. В.Чорновола

Інна ОСИКА,
учитель англійської мови
Хмельницької середньої загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів №18 ім. В.Чорновола

Навчання іноземної мови в середній школі залежить від соціального замовлення суспільства і детермінується певним станом його історичного розвитку. Програмою для середньої школи

визначено той мінімум, яким мають оволодіти учні на кожному етапі навчання (у початковій школі, в основній школі, у старшій школі) і в кожному класі. Формування вмінь іншомовного спілкування передбачає, зокрема, оволодіння учнями навичками аудіювання (Проєкт Державного освітнього стандарту з іноземної мови).

Аудіювання є основою спілкування, саме з нього починається оволодіння усною комунікацією. Тому аудіювання необхідно вчити, як і будь-якого іншого виду мовленнєвої діяльності, оскільки якість засвоєння

матеріалу значною мірою залежить від уміння учнів вилучити з прослуханого тексту чи повідомлення всю необхідну інформацію. Оволодіння аудіюванням дає можливість реалізувати практичні, виховні, освітні та розвиваючі цілі. Воно дозволяє навчити учнів уважно слухати, формувати вміння передбачати зміст і виховувати культуру слухання як іноземною, так і рідною мовою.

Аудіювання є одним з основних засобів навчання іноземної мови. Через нього відбувається засвоєння лексичного запасу мови та її граматичних структур.

Пропонований збірник «English a minute» містить тестові завдання, спрямовані на активізацію лексичного і граматичного матеріалу діючих підручників англійської мови, формування навичок аудіювання і розширення словникового запасу.

Збірник не тільки допоможе вчителю здійснювати підсумковий контроль за ходом навчання, послідовно вдосконалювати та урізноманітнювати процес навчання, але й зробить урок цікавим та інформаційним. Ми (автори) пропонуємо завдання для визначення рівня сформованості компетенції в аудіюванні з огляду на те, що зміст завдань відповідає сферам і тематиці ситуативного спілкування, зазначеним у шкільній навчальній програмі.

Збірник містить 31 текст. До кожного тексту подаються тестові завдання різного формату. Збірник має додаток із правильними відповідями до завдань для аудіювання. Також він супроводжується аудіододатком із записами відповідних матеріалів.

Пропонуємо ознайомитися з деякими видами вправ, представлених у збірнику.

Text for listening 20

MUSICAL INSTRUMENTS

I really wish I could play a musical instrument. I can't. I had a few music lessons when I was a kid, but I didn't keep them up. I really regret that now. I get quite jealous of people who can play a musical instrument. It's a wonderful ability. I hope they know how lucky they are to be able to play an instrument. Of all the musical instruments, I'd like to play the piano. I think this is the king of musical instruments. It sounds so beautiful. Pianos also look beautiful. I imagine it's very relaxing playing it. Another instrument I'd like to play is the guitar. I still want to be a rock star, although I'm a bit old now. I suppose it's never too old though to learn to play something. I haven't given up hope.

Task 1. Listen to the text and put the sentences in the correct order.

- It sounds so beautiful.
- I really wish I could play a musical instrument.
- Another instrument I'd like to play is the guitar.
- It's a wonderful ability.
- I haven't given up hope.
- Of all the musical instruments, I'd like to play the piano.

Task 2. Complete the sentences and choose the correct answer (a, b or c)

- The speaker really wishes he could _____.
a. cook b. fly c. play a musical instrument
- He'd like to play _____.

- The king of musical instruments is ____.

- Another instrument the author would like to play is ____.

- the drum b. the cello c. the guitar

- The speaker wants to be ____.

- a pop star b. a rock star c. an opera singer

Task 3. Fill in the gaps.

- I really regret that now.
- I'd like to play the piano.
- I can't.
- I haven't given up hope.
- It's a wonderful ability.
- Another instrument I'd like to play is the guitar.

I really wish I could play a musical instrument. 1)__. I had a few music lessons when I was a kid, but I didn't keep them up. 2)__. I get quite jealous of people who can play a musical instrument. 3)__. I hope they know how lucky they are to be able to play an instrument. Of all the musical instruments, 4)__. I think this is the king of musical instruments. It sounds so beautiful. Pianos also look beautiful. I imagine it's very relaxing playing it. 5)__. I still want to be a rock star, although I'm a bit old now. I suppose it's never too old though to learn to play something. 6)__.

Переглянути збірник текстів для аудіювання з тестовими завданнями «English a minute» можна за посиланням:
<https://drive.google.com/drive/folders/10hSR6uodsazYbEV1qsFFPjjDYwyNgbtz>

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Віта ІСУПОВА,
учитель математики
Хмельницької середньої загальноосвітньої
школи I-III ступенів №18 ім. В.Чорновола

Гра - супутник людського життя від колиски і до старості. Для дітей різного віку ігри можуть бути цікавим і захопливим відпочинком, джерелом живої творчої діяльності. Розуміючи це, учитель обов'язково використовує у своїй роботі гру.

Ігри використовують у навчанні математики досить давно, адже гра - один із засобів ознайомлення учнів з окремими відомостями з математики, підтримки інтересу до предмета. Вона є нетрадиційною формою перевірки знань учнів.

Усім відомо, що гра стимулює процеси самовизначення, самовираження, самоствердження школяра, сприяє формуванню окремих інтелектуальних операцій, розвиває ініціативу, самостійність, інтуїцію. У математичних іграх дитина тренує спритність, привчається до праці, виробляє звичку бути зосередженою, точною, уважною, акуратною, наполегливою у подоланні перешкод. Крім того, гра є джерелом невичерпного задоволення, що робить її незамінною в розв'язанні однієї з глобальних задач - пробудження і підтримки інтересу до математики. Навіть найбільш пасивні з дітей включаються в гру з величезним бажанням, докладають усіх зусиль, щоб не підвести товаришів по грі.

Серед усіх видів ігор найтісніше пов'язані з освітнім процесом саме дидактичні ігри, тобто навчальні. Дидактична гра - це вид діяльності, займаючись яким діти вчаться. Дана гра є цінним засобом виховання дітей, вона активізує психічні процеси, викликає в учнів інтерес до пізнання. У ній діти долають труднощі, тренують свої сили, розвивають здібності та вміння. Під час навчальної гри дитина спостерігає, порівнює, зіставляє, класифікує предмети за тими чи іншими ознаками, вчиться робити висновки та узагальнення.

Під час проведення дидактичної гри потрібно звернути увагу на такі психолого-педагогічні аспекти:

1. Під час гри вчитель повинен створювати в класі атмосферу довіри, впевненості учнів у своїх силах і досяжності поставлених цілей.

2. Будь-яка гра повинна бути добре продумана і підготовлена.

3. Звернути увагу на склад команд для гри. У кожній команді мають бути учасники різного рівня, у кожній групі повинен бути свій лідер.

Варто також дотримуватися наступних положень:

- ⇒ Правила гри повинні бути простими, доступними для розуміння.
- ⇒ Гра не повинна викликати у дітей занадто бурхливих реакцій, адже надмірна збудженість не розвиває математичну пильність та увагу.
- ⇒ Дітям буде цікаво тоді, коли кожен з них стане активним учасником гри. Довге очікування своєї черги знижує інтерес дітей до цієї гри.
- ⇒ Гру не слід залишати незавершеною. Тільки якщо буде виконано визначену закінчену дію або вирішено конкретне завдання, тоді гра залишить слід у свідомості дітей.

Розглянемо приклади ігор та ігрових ситуацій на уроках математики.

Математична лотерея

Одна з найулюбленіших ігор учнів. Кожному учаснику лотереї видається квиток, на якому зображені числа. На дошці вчитель записує числові вирази. Завдання: обчислити їх у зошиті і закреслити відповідь у своєму квитку. В кінці гри за кількістю правильних закреслених чисел вчитель озвучує «приз» (Це може бути оцінка або подарунок). На гру слід відводити до 10 хв, лотереї можуть бути різного рівня складності.

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ

Квиток до теми «Дії над раціональними числами»						
11	-600	$\frac{7}{8}$	-16,98	178	27	200
$\frac{36}{25}$		754	$\frac{16}{27}$	17,03	600	-16,56

- Завдання: 1) $-12,6 \times 0,7 + 4,8 \times (-1,7)$
 2) $3\frac{5}{9} + (-2\frac{1}{4}) - (-4\frac{5}{6}) - 5\frac{2}{3}$
 3) $(-1,6 + 3,64 : (-1,4)) : (-0,01) : (-0,7)$

Математичні карти

Кожному учневі роздати «колоду» карт із завданнями теоретичного змісту. Карта вважається битою, якщо на питання, що записано в ній, дано правильну відповідь. Бита карта відкладається в сторону. Якщо відповідь неправильна чи неповна, то карта залишається в колоді у гравця, який дав неправильну відповідь. У результаті програє той, у кого наприкінці гри залишились карти. Під час гри перевіряються теоретичні знання учнів, а також організовується систематичне повторення. На гру відводиться не більше 5 хвилин.

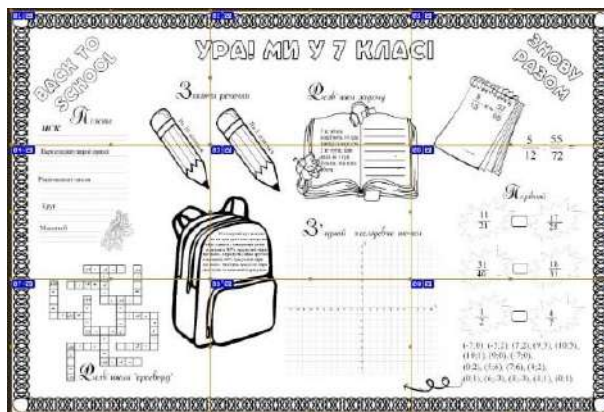

Математичне лото

Можна використовувати як для індивідуальної роботи, так і для роботи в парах.

У конверті пропонується набір карток, зазвичай більше, ніж відповідей на мапі, яка теж вкладається в конверт. Учень дістає з конверта картку, обчислює вираз і накриває нею поле з такою ж відповіддю. Якщо всі приклади розв'язані правильно, то зворотні сторони накладених карток утворюють якийсь малюнок. Вчитель, проходячи рядами, легко визначає результати роботи.

Плакат співпраці

Учні об'єднуються у декілька груп, кожній групі дістається плакат, який потрібно заповнити колективно та презентувати на дошці. Доцільно таку гру проводити на початку навчального року, щоб організувати повторення пройденого матеріалу за попередній рік. На гру варто виділити до 10 хвилин.

Доміно

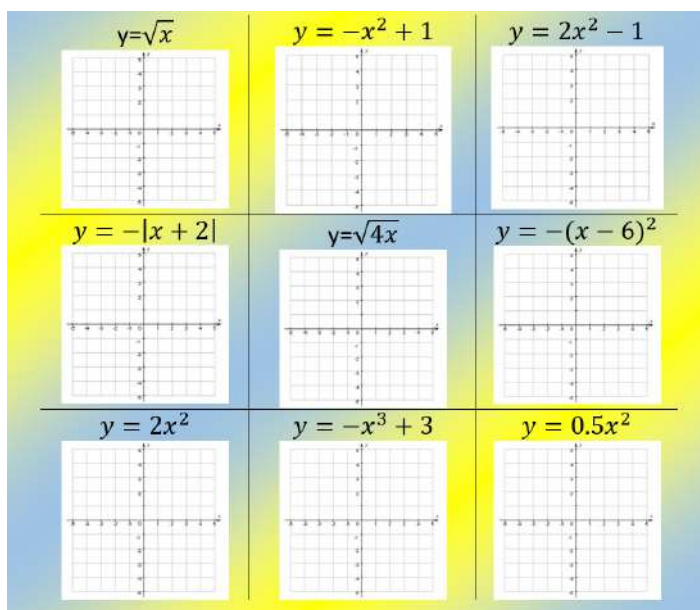
Підготувати картки з диференційованими завданнями. Кожна картка поділяється на дві частини. У них розміщуються завдання і відповіді. Учні по черзі виставляють свої картки так, як у звичайному доміні, щоб в кінці гри ланцюжок замкнувся. Якщо учень неправильно виставив свою картку, то він може скористатися допомогою дітей, але за це його оцінка знижується.

	$-4x=32$		$3(x-2)=-x+2$
	$-1,2x=-3,6$		$5-2(x-1)=4-x$
	$7-2x=3x-18$		$(7x+1)-(9x+3)=6(2x-3)+8$
	$0,2x+2,7=1,4-1,1x$		$3,4+2y=7(y-2,3)$
	$\frac{1}{3} : x = \frac{2}{9}$		$4(5x+2)=9(2x-3)+15$
	$2x=18-x$		$2(7x-7)=6(2x-3)+8$
	$7x+3=30-2x$		$4(x+20)=3(5x+1)$
	$5,4-1,5x=0,3x-3,6$		$15(x-6)=11x+6$

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ

Хрестики-нулики

Робота в парі. Двоє учнів отримують картку 3×3 із завданнями. Перший учень виконує будь-яке завдання. А інший намагається завадити йому скласти горизонталь, вертикаль чи діагональ. Перемагає той гравець, який перший отримає пряму з трьох розв'язків.

Математичний лист

Гра передбачає закріплення та відпрацювання вивченої теми. Гравцям пропонують розв'язати декілька прикладів. Отриманий результат - це секретне число, яке потрібно знайти та розфарбувати певним кольором на іншому роздатковому аркуші. Хто правильно розв'яже, у того вийде певне зображення.

83×65+3900:65-215×25-червоний
(17,23+16,73)-(9-6,04)- чорний

63	63	63	28	63	63	63	63	31	28	31	63	63	63	63	28	63	63
28	63	63	63	28	28	28	31	63	28	63	31	28	28	28	63	63	63
63	63	63	28	80	80	31	31	63	28	63	31	31	80	80	28	63	28
63	63	28	80	63	63	63	31	63	28	63	31	63	63	63	80	28	63
63	28	80	63	80	80	63	63	31	31	31	63	63	80	80	63	80	28
28	28	80	63	80	63	80	31	63	31	63	31	80	63	80	63	80	28
63	28	31	63	63	80	63	31	80	31	80	31	63	80	63	63	31	28
28	31	31	31	63	31	31	63	80	31	80	63	31	31	63	31	31	28
31	63	63	63	31	63	80	80	80	80	80	80	80	63	31	63	63	31
28	28	28	28	31	31	31	28	28	28	28	31	31	31	31	28	28	28
31	63	63	63	31	63	80	80	80	28	80	80	80	63	31	63	63	31
28	31	31	31	63	31	31	63	80	31	80	63	31	31	63	31	31	28
63	28	31	63	63	80	63	31	80	31	80	31	63	80	63	63	31	28
28	28	80	63	80	63	80	31	63	31	63	31	80	63	80	63	80	28
63	28	80	63	80	80	63	63	31	31	31	63	63	80	80	63	80	28
63	63	28	80	63	63	63	31	63	28	63	31	63	63	63	80	28	63
63	28	63	28	80	80	31	31	63	28	63	31	31	80	80	28	63	28
63	63	63	63	28	28	28	31	63	28	63	31	28	28	28	63	63	63
63	63	63	28	63	63	63	28	31	28	31	28	63	63	63	28	63	63

63	63	63	28	63	63	63	63	31	28	31	63	63	63	63	28	63	63
28	63	63	63	28	28	28	31	63	28	63	31	28	28	28	63	63	63
63	63	63	28	80	80	31	31	63	28	63	31	63	63	63	80	28	63
63	63	28	80	63	63	63	31	63	28	63	31	63	63	63	80	28	63
63	28	80	63	80	80	63	63	31	31	31	63	63	80	80	63	80	28
28	28	80	63	80	63	80	31	63	31	63	31	80	63	80	63	80	28
63	28	31	63	63	80	63	31	80	31	80	31	63	80	63	63	31	28
28	31	31	31	63	31	31	63	80	31	80	63	31	31	63	31	31	28
31	63	63	63	31	63	80	80	80	28	80	80	80	63	31	63	63	31
28	28	28	28	31	31	31	28	28	28	28	31	31	31	28	28	28	28
31	63	63	63	31	63	80	80	80	28	80	80	80	63	31	63	63	31
28	31	31	31	63	31	31	63	80	31	80	63	31	31	63	31	31	28
63	28	31	63	63	80	63	31	80	31	80	31	63	80	63	63	31	28
28	28	80	63	80	63	80	31	63	31	63	31	80	63	80	63	80	28
63	28	80	63	80	80	63	63	31	31	31	63	63	80	80	63	80	28
63	63	28	80	63	63	63	31	63	28	63	31	63	63	63	80	28	63
63	28	63	28	80	80	31	31	63	28	63	31	31	80	80	28	63	28
63	63	63	63	28	28	28	31	63	28	63	31	28	28	28	63	63	63
63	63	63	28	63	63	63	28	31	28	31	28	63	63	63	28	63	63

Отже, використання ігрових технологій у навчальній діяльності сприяє активізації розумової та творчої діяльності учнів, підвищенню успішності, розвитку логічного мислення, створенню атмосфери доброзичливості.

Список використаних джерел:

- Ігри, що зроблять математику улюбленим уроком ваших учнів. // Електронний ресурс. Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/igry-shho-zroblyat-matematyku-ulyublyenym-urokom-vashyh-uchniv/>
- Мудрак А. В. Ігрова модель навчання/А.Мудрак. - Дніпро, 2020.
- Панішева Ольга. Граймо з математикою / О. Панішева. - Харків : Основа, 2013.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Олександр ГУЦАЛ,
учитель історії

Мацьковецької гімназії Хмельницької міської ради

Критичне мислення – це складний процес, що починається з ознайомлення з інформацією, а закінчується прийняттям рішень.

В. Шарко

Входження України в загальноєвропейський освітній простір є надзвичайно важливим для подальшого розвитку нашої країни. Життя висуває суспільний запит на виховання творчої особистості, здатної, на відміну від людини-виконавця, самостійно мислити, генерувати ідеї, приймати сміливі нестандартні рішення, аргументувати власну думку, бути толерантною.

Головним завданням сучасної історичної освіти є розкриття здібностей кожного учня, виховання особистості, готової до життя у високотехнологічному світі. Використання на уроках історії технології критичного мислення формує в учнів не тільки предметні, а й соціальні компетентності. Учні на уроках мають навчитися розуміти природу і суть історичних подій, критично сприймати інтерпретації історичного процесу істориками, бути здатними на власне бачення та аргументоване відстоювання своєї позиції. [2]

Можна виділити певні умови, за яких можна спонукати учнів до критичного мислення. А саме:

- ⇒ *Час.* Учні повинні мати достатньо часу для збору інформації, обробки та вибору способу презентації свого вибору.
- ⇒ *Очікування ідей.* Учні повинні зрозуміти, що від них очікують висловлення своїх власних думок та ідей, які можуть бути різними.
- ⇒ *Спілкування.* Учні повинні мати можливість для обміну думками.
- ⇒ *Цінування думок інших.* Учні повинні зрозуміти, що важливо вислухати всі думки, щоб мати можливість остаточно сформулювати власну думку з проблеми.
- ⇒ *Віра в сили учнів.*
- ⇒ *Активна позиція.* Це стимулює їх до роботи, до прагнення мислити нестандартно, критично, толерантно поводитись під час дискусії. [1]

Прийоми розвитку критичного мислення

✚ **«Генератор ідей».** Прийом організації індивідуальної й групової форми роботи учнів на початковій стадії уроку, коли йде актуалізація наявного в них досвіду й знань.

✚ **«Логічне дерево».** Цей прийом можна використовувати під час обговорення проблем, пошуку рішень. У процесі читання учні працюють наступним чином: коріння – то проблема, що розглядається в тексті. На самому стовбурі є основні та допоміжні гілочки. На основних учні відзначають причини виникнення досліджуваної проблеми. На допоміжних гілках розташовуються факти, що підтверджують наявність сформульованих ними причин. Свій висновок з досліджуваного питання учні можуть зробити на стовбурі «логічного дерева».

✚ **«Концептуальна таблиця».** Прийом використовується, коли передбачається порівняння трьох і більше аспектів або питань. Таблиця будується так: по горизонталі розташовується те, що підлягає порівнянню, а по вертикалі – різні риси, властивості, за якими це порівняння відбувається.

✚ **«Піраміда роздумів».** Учні записують перший рядок, виражений одним словом, як правило, іменником; другий рядок учні будують із двома словами; третій – трьома; четвертий – чотирма (ставлення учнів до цієї теми). Потім рядки зменшують кількість слів - 3, 2, 1 (останнє слово учні пишуть на емоційно-образному рівні теми, воно виступає «скарбом» - висновком, закритим під пірамідою). [2]

✚ **«Кластери».** Графічний спосіб організації навчального матеріалу. Малюнок форма, зміст якої в тому, що посередині аркуша або дошки записується основне слово (ідея, тема), а з двох боків від нього фіксується інформація, якимось чином з ним пов'язана. У центрі - тема, довкола неї – великі змістовні одиниці, поєднуємо їх прямими лініями з темою.

СУСПІЛЬНІ НАУКИ

- ✚ **«Синквейн» (сенкан)** – це вірш, який синтезує інформацію і факти у стисле висловлювання, яке описує чи віддзеркалює тему. [4]

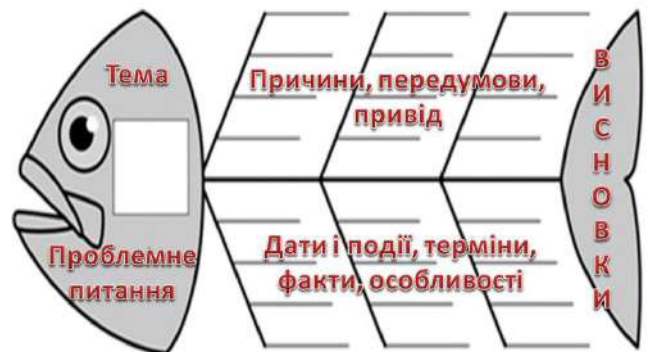
Таблиця 1.

1-й рядок – іменник (тема мініатюри);	Цезар.
2 – й рядок – прикметник до теми;	Хитрий, розумний.
3 – й рядок – дієслово чи дієслівні форми;	Притягує, захоплює, править.
4 – й рядок – фраза, яка передає особисте ставлення до теми;	Став наймогутнішим диктатором Риму!
5 – й рядок – синонім до іменника в першому рядку.	Велика людина.

- ✚ **Приєм «РАФТ» (за К. Санте).** Назва є скороченням: Р (роль) – А (аудиторія) – Ф (форма) – Т (тема). Ідея в тому, що учень обирає для себе якусь роль, тобто пише текст не від себе, а від імені історичного персонажу (король, селянин, революціонер...). Потім обирає, для кого писати та стиль тексту. Це може бути лист, стаття в газету тощо. [3]

- ✚ **«Фішбоун» (скелет риби).** Цей прийом дає можливість розрізнати складові частини у явищах та подіях, виокремлювати причини та наслідки, аргументувати відповідь та підтверджувати її прикладами.

Основою для виконання роботи за схемою є проблема, яка є у тексті або у розповіді вчителя. Її записують в «голові» скелету, а висновки, які виходять у процесі роботи, записуються у «хвості». Отже, голова - питання теми, верхні кісточки – основні поняття теми, нижні – зміст понять, хвіст – відповідь на питання.

«Фішбоун» – «Скелет риби», або «Кістки риби»

Джерело ілюстрації: <https://vseosvita.ua/library/metod-fishboun-na-urokah-istorii-134825.html>

Для успіху в майбутньому професійному житті сучасному здобувачеві освіти необхідно отримувати інформацію, критично оцінювати, опановувати та застосовувати її, а також робити аргументовані висновки.

Сподіваюся, що дана стаття буде корисною для вчителів історії, педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти.

Список використаних джерел:

- Іванова О. Навчаємо критично мислити // Відкритий урок. – 2007 – лютий.
- Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. 2017. // Електронний ресурс. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf> 5
- Пометун О.І. Методика розвитку критичного мислення на уроках історії / О.І. Пометун // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2012. - № 1. – С.3-7.
- Пометун О.І. Методика розвитку критичного мислення на уроках історії // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2012. - №2.

АСОЦІАТИВНИЙ ТЕСТ «ЖИТТЄВІ ПРІОРИТЕТИ»

Іноді наші бажання та ідеї не співпадають із реальними можливостями (час, сили, здоров'я, фінанси), але ще частіше ми стикаємося з проблемою вибору. Щодня нам доводиться робити десятки виборів. Якись із них малозначні, наприклад, що з'їсти на сніданок чи яку каву випити, а якісь впливають на все подальше життя. Найсерйозніший вибір, з яким ми стикаємося, – що потрібно виконати обов'язково, а чим можна пожертвувати. Інакше кажучи, нам постійно доводиться розставляти пріоритети у житті, відносинах, роботі.

Для того, щоб бути щасливою людиною, необхідно правильно розставити життєві пріоритети. Що таке пріоритети? Це ваші ціннісні орієнтири, розташування речей у вашому житті за значимістю, тобто що для вас первинне, а що - другорядне.

Варто навчитися також відокремлювати важливе від термінового. Для цього термінові справи слід обов'язково перевіряти на важливість. Як це зробити: До будь-якої справи запитайте: «Що буде, якщо я цього не зроблю?». Оцініть важливість наслідків. Де вони серйозніші для вас (гірші, небезпечніші), та справа і важливіша, тобто пріоритетніша.

Цей тест – про пріоритети.

Уявіть собі ситуацію: ви знаходитеся вдома самі, і раптом одночасно:

- заплакала дитина;
- пішов дощ, а на балконі сохне ваша білизна;
- прорвало кран, вода тече на підлогу;
- дзвінок у вхідні двері;
- задзвонив телефон.

Опишіть ваші дії послідовно, що у другу чергу і т.д.

Ключ до тесту

Перше у списку – це головна для вас (принаймні зараз!) сфера життя.

- ✚ Дитина – це сім'я.
- ✚ Вода – це гроші.
- ✚ Телефон – це робота.
- ✚ Двері – це друзі, знайомі.
- ✚ Білизна – це особисте життя.

Використане джерело:

<https://seo-base.org.ua/shho-take-prioriteti-u-zhitti-priklad-osnovni-cili-sposobi-dosyagnennya/>

© <https://seo-base.org.ua/>

Альона БОРИСЮК,
психолог ЦПРПП

Нашим майбутнім співавторам

Як і у кожного креативного педагога, у вас, безсумнівно, виникає безліч цікавих ідей та думок, які ви крок за кроком утілюєте в педагогічну працю: навчаєте, виховуєте, розвиваєте, впроваджуєте, формуєте, організовуєте. У вас є своя особлива манера спілкування з дітьми, індивідуальний стиль проведення уроку чи виховного заходу, крутецька освітня ідея, цінний досвід, набутий кропіткою працею і перевірений часом. Тобто все те, що робить вас справжніми майстрами своєї справи.

То ж поділіться цим досвідом зі своїми колегами:

- ✓ опишіть історію свого професійного успіху/родзинки свого педагогічного досвіду/цікаву розробку навчального заняття чи виховного заходу (обсяг – до 3-х сторінок формату А4, шрифт Times New Roman, 14пт)
- ✓ додайте кілька світлин чи графічних зображень;
- ✓ мультимедійний контент розмістіть на Google-диску та додайте посилання до публікації;
- ✓ перевірте матеріал на наявність орфографічних та пунктуаційних помилок;
- ✓ не забудьте вказати свої дані (прізвище, ім'я, назву закладу освіти, посаду);
- ✓ надішліть матеріали за адресою: khmcenterteachers@gmail.com
- ✓ (з поміткою «Для газети») до 20 числа кожного місяця.

Редакція залишає за собою право редагувати отримані матеріали та не несе відповідальності за їх зміст.